

Ενδεικτικές
Απαντήσεις Ασκήσεων
Κεφαλαίου 1

1.1 Ενδεικτικές Απαντήσεις

Τρόποι & Μέσα Πειθούς

1. σελ. 92

- α) Οι άνθρωποι εξελίσσονται σφαιρικά χάρη στην παιδεία που αποκτούν. Πιο συγκεκριμένα, ένας άνθρωπος, μέσα από τις γνώσεις που αποκομίζει, οξύνει την κρίση του, κατασταλάζοντας έτσι σταδιακά στην αλήθεια. Αυτή η επίγνωση της αλήθειας τον καθιστά ηθικό, εφόσον εμποδώνει τις ανθρωπιστικές αξίες, αντιλαμβάνεται δηλαδή ότι η δικαιοσύνη, η εντιμότητα, η αλληλεγγύη κι η ισότητα είναι εκείνα τα ιδανικά στα οποία εδράζεται η κοινωνική συνύπαρξη. Ως αποτέλεσμα, διαμορφώνεται ένας άνθρωπος ευαίσθητος, με καλοσύνη και αγαθή προαίρεση απέναντι στους συνανθρώπους του, τους οποίους σέβεται και αγαπά. Αναμφίβολα, λοιπόν, η παιδεία ολοκληρώνει τον άνθρωπο.
- β) Τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης αναλαμβάνουν να εκπαιδεύσουν τους πολίτες στη δημοκρατία. Πρωτίστως οφείλουν να τους ενημερώσουν για σοβαρά ζητήματα, όπως είναι η έντιμη διακυβέρνηση, η ευνομία, η διαφύλαξη της ελευθερίας της σκέψης και του λόγου. Με άλλα λόγια, τους διδάσκουν τα δικαιώματά τους. Για αυτό τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να προάγουν τον διάλογο, να επιτρέπουν δηλαδή να ακουστούν όλες οι απόψεις, ώστε ο πολίτης να σχηματίσει τη δική του ελεύθερη γνώμη. Τέλος, οι ευσυνειδητο δημοσιογράφοι αποδοκιμάζουν τα κακώς κείμενα της εποχής, αφυπνίζοντας έτσι τους πολίτες. Για όλους αυτούς τους λόγους, λοιπόν, τα μέσα ενημέρωσης εκδημοκρατίζουν τις κοινωνίες.
- γ) Η οικογένεια αποτελεί τον κύριο φορέα αγωγής. Καταρχήν οι γονείς εμπνέουν την αγάπη στα παιδιά τους και μαζί με αυτή την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό. Όταν αυτές οι προϋποθέσεις πληρούνται, εκείνοι αποτελούν ηθικά πρότυπα προς μίμηση, δηλαδή διαπαιδαγωγούν παιδιά ψυχικά υγιή και συνάμα ηθικά. Παράλληλα, από την οικογένεια το παιδί αντλεί τις πρώτες γνώσεις. Ειδικότερα, μέσα από τον διάλογο με τους γονείς του σταδιακά σχηματίζει άποψη, καθώς κάνει ερωτήσεις και περιμένει απαντήσεις που το διαφωτίζουν, προβληματίζουν και οξύνουν την κρίση του. Εύλογα, επομένως, η οικογένεια είναι ο κύριος φορέας αγωγής, εφόσον καλλιεργεί σφαιρικά το άτομο από τα πρώτα ακόμη χρόνια της ζωής του.

2. σελ. 92-93

- α) Οι σπάνιοι άνθρωποι εξελίσσονται σφαιρικά χάρη στην παιδεία που αποκτούν στο ταξίδι της ζωής. Πιο συγκεκριμένα, ένας τέτοιος «ταξιδιώτης», μέσα από τις γνώσεις που αποκομίζει, από παιδί μέχρι και ενήλικας, οξύνει την κρίση του, εμποδώνοντας έτσι σταδιακά την ανεκτίμητη δύναμη της αλήθειας. Αυτή η επίγνωση της αλήθειας

τον καθιστά ηθικό, εφόσον σέβεται τις ανθρωπιστικές αξίες, επιζητά συνεχώς τη δικαιοσύνη, την εντιμότητα, την αλληλεγγύη και την ισότητα, για να νιώσει ασφαλής. Ως αποτέλεσμα, γίνεται ένας άνθρωπος ευαίσθητος, καλοσυνάτος, που αγαπά τους συνανθρώπους του και τους θεωρεί συνοδοιπόρους στο διάβα της ζωής. Αναμφίβολα, λοιπόν, ο άνθρωπος αναπτύσσεται χάρη στην παιδεία, όπως ένα λουλούδι ευδοκίμει σε γόνιμο έδαφος.

β) Τα Μαζικά Μέσα Ενημέρωσης αναλαμβάνουν να εκπαιδεύσουν εμάς τους πολίτες στη δημοκρατία. Πρώτιστη αποστολή τους ασφαλώς είναι να μας ενημερώσουν για σοβαρά ζητήματα, όπως είναι η έντιμη διακυβέρνηση, η ευνομία, η διαφύλαξη της ελευθερίας της σκέψης και του λόγου. Με άλλα λόγια, μας διδάσκουν τα δικαιώματά μας. Για αυτό τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να προάγουν τον διάλογο, να επιτρέπουν δηλαδή να ακουστούν όλες οι απόψεις, ώστε οι πολίτες να σχηματίσουμε τη δική μας ελεύθερη γνώμη. Τέλος, οι ευσυνειδητοί δημοσιογράφοι αποδοκιμάζουν τα κακώς κείμενα της εποχής και μας αφυπνίζουν από το λήθαργο της άγνοιας. Για όλους αυτούς τους λόγους, λοιπόν, τα μέσα ενημέρωσης εκδημοκρατίζουν τις κοινωνίες.

γ) Η οικογένεια αποτελεί τον κύριο φορέα αγωγής. Καταρχήν, ως γονέας αγαπάς το παιδί σου, εμπνέοντας έτσι την εμπιστοσύνη και τον σεβασμό. Γίνεσαι, δηλαδή, για εκείνο φάρος φωτεινός, ηθικό πρότυπο προς μίμηση, που ζεσταίνει την ψυχή και συνάμα χτίζει τα ηθικά θεμέλια της ύπαρξης του. Παράλληλα, από μικρή ηλικία ακόμη του διδάσκεις τις πρώτες γνώσεις, βοηθώντας το να οξύνει την κρίση του. Συνδιαλέγεσαι, το αφήνεις να σου κάνει ερωτήσεις και προσέχεις τι θα του απαντήσεις, καθώς τα μάτια του σε κοιτάζουν γεμάτα αγωνία, σαν να κρέμεται από τα χείλη σου ο κόσμος όλος. Η οικογένεια, λοιπόν, είναι εκείνη που πρωτίστως διαπαιδαγωγεί τον νέο άνθρωπο.

■ 3. σελ. 93-96

α) Ο συγγραφέας προσπαθεί να πείσει λογικά τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες του άρθρου του, συνθέτοντας ένα επιχείρημα που αποδεικνύει τη δύναμη και την ευρύτητα, δηλαδή τα πολλαπλά οφέλη της παιδείας. Αρχικά, ξεκινά με τον αρχικό ισχυρισμό «Ο όρος παιδεία έχει ευρεία έννοια». Στη συνέχεια, αναπτύσσει το επιχείρημά του ότι η παιδεία συνδέεται με τη μόρφωση, την αγωγή και την κουλτούρα και αναφέρεται στην ηθική και κοινωνική καλλιέργεια του ανθρώπου. Έπειτα, διαπιστώνει ότι παρέχεται από το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά και άλλους κοινωνικούς και πολιτιστικούς παράγοντες, ενώ το άτομο ως ανεξάρτητη προσωπικότητα έχει ευθύνη για το πώς θα αξιοποιήσει τις αντιλήψεις και εμπειρίες της ζωής του. Έτσι, καταλήγει στο συμπέρασμα: «Με απλά λόγια, λοιπόν, η παιδεία στοχεύει στην ηθική και πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου, επηρεάζει σοβαρά την κοινωνικοποίησή του και ορίζει, σε μεγάλο βαθμό, την ποιοτική του ταυτότητα». Στη συνέχεια, **αναπτύσσει ένα δεύτερο επιχείρημα που υποστηρίζει ότι η παιδεία συνεπάγεται «μια κοινωνία με ανθρωπιστική συνείδηση»**. Έπειτα όμως διαπιστώνει ότι αυτή η κοινωνία απουσιάζει σήμερα και προσθέτει την άποψη ότι

«σε αυτήν την κοινωνία πρέπει να στοχεύουμε, αν θέλουμε να αλλάξουμε προς το καλύτερο τη ζωή του ανθρώπου». Το επιχείρημα αυτό ενισχύεται από το **τεκμήριο της αυθεντίας, τη διδακτική θέση του συγγραφέα-μελλοντολόγου Nasbate**: «*Η αλλαγή στον 21ο αιώνα δεν θα προέλθει από την τεχνολογία, αλλά από μια νέα αντίληψη για το τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος!*» προσθέτοντας το καταληκτικό συμπέρασμα της σκέψης του ότι «*Αν ποτέ φτάσουμε εκεί, τότε θα έχει συντελεστεί η πιο ουσιαστική αλλαγή για τον άνθρωπο στον αιώνα που διανύουμε*». Τέλος, αναπτύσσοντας το τελευταίο του επιχείρημα ο συγγραφέας **προσπαθεί να μας προκαλέσει το συναίσθημα της ελπίδας και της συγκίνησης (Επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη)**, εφόσον χρησιμοποιεί **λέξεις-φράσεις συναισθηματικά φορτισμένες** όπως: «*αν θέλουμε να αλλάξουμε προς το καλύτερο*», «*θα έχει συντελεστεί η πιο ουσιαστική αλλαγή για τον άνθρωπο*», **α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο σε συνδυασμό με το β' ενικό στην επιφωνηματική φράση του Nasbate** («*τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος!*») και **ρήματα σε υποτακτική έγκλιση που δηλώνουν το χρέος**, «*σε αυτήν την κοινωνία πρέπει να στοχεύουμε*».

- β) Στο κείμενό της η Λ. Παπαδημητρίου προσπαθεί να πείσει το αναγνωστικό κοινό για τη σημασία της γλωσσομάθειας. Στην προσπάθειά της αυτή χρησιμοποιεί δύο τρόπους, την **επίκληση στη λογική και την επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη**. Αρχικά, μέσω μιας **ρεαλιστικής αφήγησης** ενός καθημερινού περιστατικού σε ένα καφέ, που αξιοποιείται ως **τεκμήριο-γεγονός (προσωπικό-ή βίωμα/εμπειρία)**, η συγγραφέας υποστηρίζει το **επιχείρημά** της ότι οι Έλληνες ακόμη και στην κρίση μαθαίνουν ξένες γλώσσες, διαπίστωση που επιβεβαιώνεται και με τη χρήση του **τεκμηρίου-στατιστικού στοιχείου**: «*Οι Έλληνες παραμένουν πρώτοι σε επίπεδο γλωσσομάθειας στην Ευρώπη*»). Ο σκοπός του επιχειρήματός της είναι **να αποδείξει ότι η γλωσσομάθεια ωφελεί πολλαπλά το άτομο**. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι εξασφαλίζει την «*εγκεφαλική νεότητα*» και ότι ο γλωσσομαθής άνθρωπος διευρύνει τους ορίζοντες του («*εισάγεται σε μια άλλη οργάνωση, σύλληψη και έκφραση του κόσμου*»), άποψη που **τεκμηριώνει με τη σχετική θέση του «εθνικού γλωσσολόγου» Γ. Μπαμπινιώτη**: «*είναι ένας άλλος τρόπος προσπέλασης του κόσμου...Σαν να μπαίνεις σε μια άλλη διαμόρφωση της πραγματικότητας*», αλλά και με **επιστημονικό δεδομένο** μία έρευνα που δημοσιεύτηκε στην **επιθεώρηση Psychological Science** και διαπιστώνει ότι οι δίγλωσσοι διαθέτουν μια «*νοητική ελαστικότητα*» που «*τους επιτρέπει να εναλλάσσουν τη γλώσσα και την οπτική τους*». Παράλληλα, υιοθετεί ένα **λογοτεχνικό ύφος για να προκαλέσει συναισθήματα συμπάθειας, επιδοκμασίας και θαυμασμού απέναντι στην τάση για γλωσσομάθεια**. Ειδικότερα, **με μέσο την αφήγηση που συνδυάζεται με την περιγραφή ενός νέου που μελετά με ζήλο τη γαλλική** («*Πρόσεξα αμέσως τις σημειωμένες με μαρκαδόρο λέξεις και δίπλα του, πολυκαιρισμένο, ένα γαλλικό λεξικό Le Roberto micro*»), αλλά και **ποιητικής γλώσσας με μεταφορές** όπως: «*δροσερή polyglotte όαση στο κέντρο της Αθήνας*», «*η εκμάθηση ξένων γλωσσών παραμένει το εθνικό χόμπι μας*» ευαισθητοποιεί το κοινό παρακινώντας το έμμεσα να στραφεί στη γλωσσομάθεια.

Σημείωση: Καθώς με τα παραπάνω υποδείγματα απαντήσεων έγινε αντιληπτή η σύνταξη μίας αναλυτικής απάντησης στην άσκηση αυτή, στα επόμενα παραδείγματα οι απαντήσεις θα είναι πιο επιγραμματικές.

γ) Τρόπος πειθούς: Επίκληση στο ήθος του πομπού

Μέσα:

- **Λέξεις με θετική σημασία** που χαρακτηρίζουν το νέο πλαίσιο που η Υπουργός Εσωτερικών παρουσίασε: «ενίσχυσης της αποτελεσματικότητάς τους»
- **α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο** με το οποίο ταυτίζεται με το κυβερνών κόμμα που εκπροσωπεί: «Επιδιώκουμε να ενισχύσουμε την εμπιστοσύνη...Σηματοδοτούμε την αλλαγή νοοτροπίας στη δημόσια διοίκηση...»
- **επαναλήψεις λέξεων με θετική σημασία:** «σχέση σεβασμού...σεβόμαστε...σεβόμαστε»
- **φράσεις που δηλώνουν ηθική δέσμευση και δηλώνονται με ασύνδετο κλιμακωτό σχήμα, το οποίο προσδίδει στομφώδη ρητορικό τόνο:** «Να είναι βέβαιοι, όλες και όλοι, ότι σεβόμαστε τα χρήματα του φορολογούμενου, σεβόμαστε την ανάγκη τους..., σεβόμαστε την απαίτησή τους για διαφάνεια και αξιοκρατία».

δ) Επίκληση στη λογική του δέκτη με μέσα:

- **επιχείρημα:** αν και ζούμε σε μία εποχή με υλικές ανέσεις, δεν έχουμε χρόνο για τον εαυτό μας ούτε διάθεση για ανθρώπινες σχέσεις.

Επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (θλίψη, απογοήτευση, προβληματισμό για τον τρόπο της ζωής που έχουμε επιλέξει) **μέσω:**

- **περιγραφή του σύγχρονου τρόπου ζωής** («Οι ιλιγγιώδεις ρυθμοί ζωής του σήμερα... νέες υποχρεώσεις, περιορισμούς και ευθύνες...»)
- **α΄ ρηματικό πληθυντικό πρόσωπο** («ο ποιοτικός χρόνος που μπορούμε να αφιερώσουμε στον εαυτό μας...»)
- **μεταφορές:** «μας φορτώνουν», «Μέσα σ΄ αυτήν την πάλη της καθημερινότητας», «τα αποθέματα που έχουμε...», «να χτίσουμε ουσιαστικές σχέσεις...»
- **ασύνδετο κλιμακωτό σχήμα** που φορτίζει συναισθηματικά τον λόγο μεταφέροντας το αίσθημα αγωνίας και κόπωσης του σημερινού ανθρώπου: «νέους ρόλους, νέες υποχρεώσεις, περιορισμούς»
- **παραθετικά επιρρημάτων και επιθέτων:** «συνεχώς...ελάχιστος»
- **στομφώδης λέξη-φράση:** «ιλιγγιώδεις ρυθμοί ζωής»

ε) **Επίκληση στη λογική του δέκτη με μέσα:**

- **επιχείρημα:** Σε όλη την έκταση της παραγράφου γίνεται μια προσπάθεια από τον συγγραφέα να αποδείξει τον αρχικό του ισχυρισμό ότι: «Αναφορικά με τα συναισθήματα, χρειάζεται μια ανάλογη προέκταση πέρα από το στενά προσωπικό, για να μπορεί να λέγεται ένας άνθρωπος “πολιτισμένος”» αναφερόμενος στα εφόδια και τις αρετές του ανθρώπου αυτού: «εμπνέονταν από αγάπη... ανώτερη διάνοια... εξαιρετική αισθαντικότητα... κ.τ.λ.», τον οποίον συγκρίνει αντιθετικά με τον απολίτιστο με ζεύγη αντώνυμων λέξεων.

Επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη (θαυμασμό για τον πολιτισμένο άνθρωπο, τις αρετές και τις προσπάθειες του κι αντιπάθεια για τον απολίτιστο) **μέσω:**

- **αφήγηση με λογοτεχνικό ύφος:** «Οι άνθρωποι αυτοί έκαναν ό, τι περνούσε από το χέρι τους ώστε να γίνει η ανθρώπινη ζωή κάτι καλύτερο...»
- **ποιητική γλώσσα:** μεταφορές («για να ισοφαρίσουν τους μακρούς αγώνες της σκληρότητας», «πολυτάραχο πέρασμα αγρίων»)
- **συναισθηματικά φορτισμένες φράσεις:** «υποχέρια του κακού»
- **στομφώδες-ρητορικό ύφος:** με την εξαιρετική τους αισθαντικότητα»

■ 4. σελ. 96-99

- α) Ο συγγραφέας του επιστημονικού κειμενικού αποσπάσματος χρησιμοποιεί δύο διαφορετικά είδη τεκμηρίων: **παραδείγματα οπτικοακουστικών μέσων** (ολάνιτς, ταινίες, CD, επιτραπέζια παιχνίδια) και **αυθεντία**, εφόσον παραπέμπει στην **επιστημονική βιβλιογραφία** Οικονόμου & Παρρά 2000, σσ.9. Τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία χρησιμοποιούνται προκειμένου να αποδειχθεί το **επιχείρημα** ότι «Ο κύριος στόχος της σχολικής βιβλιοθήκης είναι να στηρίζει το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου με διάφορα μέσα». Ειδικότερα, τα παραδείγματα **επεξηγούν τον όρο** «οπτικοακουστικά υλικά», ώστε το ειδικό αναγνωστικό κοινό να αντιληφθεί τα μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει για να πλαισιωθεί το μάθημα από τη σχολική βιβλιοθήκη («ώστε να βοηθά την προγραμματισμένη ανάθεση εργασίας ή τη διεύρυνση των γνώσεων»). Ο **επιστημονικός λόγος**, δηλαδή, στο σημείο αυτό γίνεται πιο απλός και κατανοητός και το **ύφος πιο οικείο στους συναδέλφους εκπαιδευτικούς** του γράφοντος που μελετούν το κείμενό του, προκειμένου να αναβαθμίσουν τη διδασκαλία τους. Ομοίως, **προκειμένου να αποδειχθούν οι τρόποι επίτευξης της «διεύρυνσης των γνώσεων»** («Αυτή η διεύρυνση μπορεί να είναι κατευθυνόμενη από τον δάσκαλο ή σύμφωνη με τη σύγχρονη μορφή της παιδαγωγικής που δίνει τη δυνατότητα στον μαθητή να χρησιμοποιεί μόνος του το υλικό»), η οποία πρέπει να συνιστά παιδαγωγικό στόχο, ο συγγραφέας παραπέμπει στο επιστημονικό σύγγραμμα «Οικονόμου & Παρρά 2000, σσ.9». Έτσι, το **ύφος** του κειμένου αναβαθμίζεται, γίνεται **πιο επιστημονικό** και, κατά συνέπεια, **ο λόγος αποκτά κύρος και περισσότερη πειστικότητα**.

β) Οι συγγραφείς του κειμενικού αποσπάσματος χρησιμοποιούν μία σειρά από **τεκμήρια-στατιστικά στοιχεία που προέρχονται από έρευνα του ΟΟΣΑ** (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), ο οποίος εδώ έχει την ισχύ **αυθεντίας**, εφόσον πρόκειται για διεθνή οργανισμό που παρέχει ένα περιβάλλον όπου οι κυβερνήσεις μπορούν να συγκρίνουν εφαρμογές πολιτικής, να βρουν απαντήσεις στα κοινά προβλήματα, να προσδιορίσουν τις καλές πρακτικές και να συντονίσουν τις εσωτερικές και διεθνείς πολιτικές¹. Ειδικότερα, αναφέρεται σε **στοιχεία του ΟΟΣΑ (έκθεση PIAAC 2015)**, τα οποία είναι **στατιστικά**: «το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των χωρών αυτών είναι 40-150% υψηλότερο του ελληνικού... η δημόσια δαπάνη για την εκπαίδευση είναι στην Ελλάδα μικρότερη κατά 35%... η δε δαπάνη για την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι μικρότερη κατά 47% (ΟΟΣΑ 2019) και βρίσκεται στην τελευταία θέση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ». Τα τεκμήρια αυτά χρησιμοποιούνται **προκειμένου να ενισχυθεί το επιχειρήματός** ότι «*Η Ελλάδα χρειάζεται συνολική ανατροπή της εκπαιδευτικής πολιτικής και έναν ριζικά διαφορετικό προσανατολισμό για ένα δημοκρατικό Πανεπιστήμιο*». **Εκείνο, όμως, που πρέπει το αναγνωστικό κοινό να προσέξει είναι η οπτική γωνία των πομπών-συγγραφέων**, οι οποίοι στο τέλος του αποσπάσματος καταλήγουν στο συμπέρασμα: «*Η τριτοβάθμια παιδεία απαιτεί βαθιά ρήξεις*». Καλούν έτσι στο τέλος του αποσπάσματος τους νέους και τις νέες «*να πάρουν την υπόθεση στα χέρια τους*» ψηφίζοντας στις επικείμενες εκλογές, με γνώμονα τα καίρια ζητήματα της εκπαίδευσης που τους αφορούν άμεσα και θα επηρεάσουν το μέλλον τους. **Σε αυτήν μάλιστα την εκλογική αναμέτρηση οι ίδιοι συμμετείχαν ως υποψήφιοι κομμάτων της αντιπολιτεύσεως** που εναντιώνονται στην πολιτική που ακολουθεί μέχρι σήμερα η ΕΕ. **Επομένως, εδώ τα τεκμήρια αποτελούν μέσο πολιτικής πειθούς.**

γ) Ο συγγραφέας του **επιστημονικού κειμενικού δημοσιεύματος** χρησιμοποιεί δύο διαφορετικά είδη τεκμηρίων: **την αυθεντία του Αϊνστάιν** («*Ο Αϊνστάιν έλεγε ότι «Όποιος δεν έκανε ποτέ λάθος, δεν έχει δοκιμάσει ποτέ κάτι καινούργιο*») και **την αλήθεια**: «*όπως λέει και ο σοφός λαός, «από τα λάθη μας μαθαίνουμε*». Τα αποδεικτικά αυτά στοιχεία **χρησιμοποιούνται προκειμένου να ενισχύσουν την αποδεικτική αξία του επιχειρήματος** του συγγραφέα ότι «*οι περισσότεροι γονείς και εκπαιδευτικοί αφιερώνουν υπερβολικά μεγάλο μέρος της ενέργειάς τους στην εξαφάνιση των λαθών των παιδιών μην επιτρέποντας, πολλές φορές, ούτε καν την εκδήλωσή τους*». Έτσι, ο πομπός, ο οποίος αρθρογραφεί στον εκπαιδευτικό ιστότοπο *alfavita*, **προσπαθεί να πείσει τους δέκτες, γονείς και εκπαιδευτικούς**, να μην μαθαίνουν τα παιδιά «*να φοβούνται να κάνουν λάθη*», τονίζοντας στο συμπέρασμα του επιχειρήματος του ότι διαφορετικά κινδυνεύουν να «*καταρρεύσουν ψυχολογικά*».

δ) Το κείμενο αποτελεί δημοσίευμα στον ευρωπαϊκό τύπο (*euronews*) σε συνεργασία με την επιστημονική υπηρεσία Copernicus (Υπηρεσία Κλιματικής Αλλαγής του Κοπέρνικου)

¹ <https://el.wikipedia.org>

που προσπαθεί να παρουσιάσει τις τεράστιες διαστάσεις που έχει πάρει το οικολογικό πρόβλημα. Στην προσπάθειά του **να ενημερώσει** τους δέκτες για την κρισιμότητα της κατάστασης χρησιμοποιεί μια σειρά από τεκμήρια, όπως **αυθεντίες** επιστημόνων που ασχολούνται με περιβαλλοντικά και μετεωρολογικά φαινόμενα: «όπως επισημαίνει η δρ. Ρουθ Μότραμ από το Μετεωρολογικό Ινστιτούτο της Δανίας...», «σύμφωνα με τις προβολές του καθηγητή Λέβερμαν». Το τελευταίο μάλιστα συνοδεύει **ένα τεκμήριο-επιστημονικό δεδομένο** ότι «Την τελευταία πενταετία, η στάθμη της θάλασσας σημειώνει άνοδο 5 χιλιοστά το έτος» με το οποίο ουσιαστικά ο συγγραφέας **καλεί τους αναγνώστες να ενεργοποιηθούν** απέναντι στην οικολογική κρίση, ώστε να περιοριστούν οι συνέπειες της.

ε) Το κειμενικό απόσπασμα, το οποίο προέρχεται από την ιστοσελίδα της Μη Κερδοσκοπικής Οργάνωσης «Διοτίμα», που εξειδικεύεται σε ζητήματα φύλου και ισότητας, **στοχεύει να ενημερώσει το κοινό για το ζήτημα της έμφυλης βίας, αλλά και να το προβληματίσει, αποδεικνύοντας το μέγεθός του.** Αυτό το επιτυγχάνει με μία σειρά από τεκμήρια, όπως: **στατιστικά στοιχεία** («Από τις 87.000 δολοφονίες γυναικών παγκοσμίως το 2017, το 58% διαπράχθηκε από (πρώην ή νυν) συζύγους ή συντρόφους. Το τέλος του 2018 και η έναρξη του 2019 σηματοδεύτηκαν από δύο στυγερές γυναικοκτονίες στην Ελλάδα»), **γεγονότα** («βιασμό και την γυναικοκτονία της Ελένης Τοπαλούδη στη Ρόδο... τη δολοφονία της Αγγελικής Πέτρου στην Κέρκυρα, από τον πατέρα της»), αλλά και **αυθεντίες**, όπως η άποψη της επιστημονικής υπευθύνου του Κέντρου Διοτίμα, **Μαρία Λιάπη** («Αυτές... συνιστούν ακραία μορφή έμφυλης και σεξιστικής βίας, μιας και διαπράττονται με κίνητρο την άσκηση κοινωνικού ελέγχου ...Επιλογές που, επειδή δεν γίνονται αρεστές, τιμωρούνται ακόμα και με την απώλεια της ίδιας της ζωής των γυναικών») και τα **στατιστικά στοιχεία** του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων, **EIGE** που αποδίδονται σε κουκίδες στο κείμενο. Έτσι, **ο λόγος γίνεται πιο πειστικός κι αποκτά κύρος**, καθώς χάρη στα στοιχεία αυτά **αποδεικνύεται με ύψος επιστημονικό το επιχείρημα** ότι «Στην ουσία οι γυναικοκτονίες είναι εγκλήματα που στηρίζονται στις βαθιά εμπεδωμένες κοινωνικές αντιλήψεις και έμφυλα στερεότυπα, σύμφωνα με τα οποία οι γυναίκες είναι κατώτερες».

στ) Το κείμενο αποτελεί δημοσίευμα στον τύπο που θίγει το ζήτημα της βίας, το οποίο αναδεικνύει ως διαχρονικό φαινόμενο. Στο πλαίσιο αυτό, χρησιμοποιεί τεκμήρια, **προκειμένου να αποδείξει** τη σοβαρότητα του ζητήματος ανά τους αιώνες, αλλά και στην εποχή μας, όπως **αυθεντίες**: «Ο άνθρωπος για τον άνθρωπο είναι λύκος, έλεγε ο Πλάυτος, υποστήριξε ο Χομπς και αποδεχόταν ο Φρόιντ». Παράλληλα, όμως, **παραπέμπει σε μελέτες** που «δεν επιβεβαιώνουν πλήρως» αυτήν την άποψη, αλλά **αποδεικνύουν** τη θέση ότι ο κόσμος μας, για τον οποίον **μας ενημερώνει με στατιστικά επιστημονικά δεδομένα** ότι «από 554 εκατ. το 1600 ξεπεράσαμε σήμερα τα 8 δισ.», «είναι βίαιος, όμως λιγότερο από άλλοτε». **Τη θέση αυτή η επιφυλλιδογράφος ενισχύει με ένα τεκμήριο-αυθεντία**: «Εθνη-κράτη με ισχυρές κεντρικές κυβερνήσεις, εμπορικά δίκτυα, πολυμέσα επικοινωνίας δάμασαν κάπως το θερίο της καταστροφής, ισχυρίζεται ο καθηγητής του Χάρβαρντ, Στίβεν Πίνκερ». Τέλος, ως **αυθεντία** χρησιμοποιούνται και

ο ΠΟΥ και το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC) που με μια σειρά από στατιστικά στοιχεία («Τον 14ο αιώνα δολοφονούνταν π.χ. στην Οξφόρδη 110 άτομα ανά 100.000 κατοίκους, στη Φλωρεντία 150 ανά 100.000, σήμερα 6 ανά 100.000 παγκοσμίως, σύμφωνα με τον ΠΟΥ και το Γραφείο του ΟΗΕ για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC)· στις ΗΠΑ 5,5, στην Ευρώπη 1, στην Ελλάδα 0,9 ανά 100.000 κατοίκους. Τον 15ο αι., το 26% των αριστοκρατών στην Ευρώπη πέθαινε βίαια») προσπαθούν να αποδείξουν την άποψη ότι «Λιγότερα είναι τα θύματα δολοφονιών, εκκαθαρίσεων, πολέμων». Με όλα αυτά τα αποδεικτικά μέσα που χρησιμοποιεί η Τ. Καραϊσκάκη δίνει εγκυρότητα και πειστικότητα στο δημοσίευσμά της, δείχνει ότι έχει γνώσεις σχετικές με το θέμα της βίας που πραγματεύεται και, κατά κάποιο τρόπο, προσπαθεί να αποφύγει την κινδυνολογία και να φωτίσει αντικειμενικά και μία άλλη σκοπιά του ζητήματος που δεν προβάλλεται συχνά από τα σύγχρονα Μ.Μ.Ε., ότι η βία σήμερα είναι λιγότερη σε σύγκριση με άλλες ιστορικές περιόδους. Έτσι, επιτρέπει σε εμάς τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες να είμαστε πιο αισιόδοξοι-ες για το μέλλον της ανθρωπότητας.

■ 5. σελ. 99-102

- α) αναξιόπιστο τεκμήριο, εφόσον δεν κατονομάζεται ο «μεγάλος ποιητής».
- β) αξιόπιστα τεκμήρια που στηρίζονται σε συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από έγκυρες έρευνες της Διεθνούς Ένωσης Προστασίας της Φύσης (IUCN) κι έχουν δημοσιευθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ωστόσο, οι αναγνώστες κι αναγνώστριες πρέπει να προσέξουμε ότι στο τέλος του κειμένου σημειώνεται ότι για τα στοιχεία που αφορούν τις μέλισσες, τα θαλάσσια θηλαστικά και τα ψάρια, «Απαιτείται περαιτέρω έρευνα για την καλύτερη αξιολόγηση της κατάστασης» κι, επομένως, ενδέχεται αυτά να είναι αναξιόπιστα.
- γ) αξιόπιστα τεκμήρια που στηρίζονται σε συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από έγκυρες έρευνες και πηγές. Η πρώτη είναι διεθνής έρευνα που έχει δημοσιευθεί στην επιθεώρηση «Science Advances». Στη συνέχεια, άλλα στοιχεία υποστηρίζονται από τη Διεθνή Ένωση Προστασίας της Φύσης (IUCN), ενώ η επιλογική διαπίστωση ότι «έχουμε εισέλθει στην εποχή της έκτης μαζικής εξαφάνισης της ζωής στη Γη» ανήκει στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Ίσως για το τελευταίο να είχε κάποιος μία επιφύλαξη, γιατί δεν διευκρινίζεται αν η άποψη αυτή προσυπογράφεται από όλα τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας ή την πλειοψηφία της και συγκεκριμένα, αν προσυπογράφεται, ποιοι συμφωνούν με την τραγική αυτή διαπίστωση και ποιοι όχι.
- δ) Μάλλον αξιόπιστο τεκμήριο, απέναντι στο οποίο θα έπρεπε ίσως το κοινό να σταθεί με επιφυλακτικότητα και κριτική διάθεση, καθώς δεν γνωρίζουμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διενεργήθηκε η σχολική έρευνα, την ποιότητα του ερωτηματολογίου, ενώ είναι γεγονός ότι το ποσοστό των υποκειμένων που ερωτήθηκαν είναι μικρό. Μολαταύτα, είναι ένα συμπέρασμα το οποίο είναι ενισχυμένες οι πιθανότητες να ισχύει, καθώς επιβεβαιώνεται και από την καθημερινή παρατήρηση-εμπειρία, εφόσον βλέπουμε συχνά στους δρόμους τσιγγανόπουλα κατά τις πρωινές ώρες που

λειτουργούν τα σχολεία να περιφέρονται άσκοπα ή να εργάζονται.

- ε) **αναξιόπιστο τεκμήριο**, εφόσον δεν κατονομάζεται η εταιρεία λιπαντικών ούτε που δημοσιεύτηκε η έρευνα που διενήργησε.
- στ) **αναξιόπιστο τεκμήριο**, εφόσον ο μαθητής προβαίνει αυθαίρετα σε μία διαπίστωση που στηρίζει σε ένα πρόχειρο κι αυτοσχέδιο στατιστικό στοιχείο: «το 99.9% των καθηγητών στο σχολείο μας ακολουθεί παρόμοιες μεθόδους: απειλές, αποβολές, παράπονα στους γονείς». Επίσης, στηρίζει το συμπέρασμά του που αφορά στην ακαταλληλότητα των εκπαιδευτικών στην άποψη μίας αυθεντίας της οποίας το όνομα δεν θυμάται: «Καλά έλεγε εκείνος ο σπουδαίος φυσικός που δε θυμάμαι το όνομά του».
- ζ) **αξιόπιστα τεκμήρια** αποτελούν οι έρευνες που προέρχονται από επίσημους φορείς κι οι οποίοι προσδιορίζονται από τη συγγραφέα του κειμένου: «**Σύμφωνα με τις ανασκοπήσεις της Αμερικάνικης Ακαδημίας Περιβαλλοντικής Ιατρικής, η πρόσφατη μελέτη που δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό περιοδικό του Βρετανικού Συνδέσμου Βιομηχανικής και Βιολογικής Έρευνας**».

Αναξιόπιστα τεκμήρια αποτελούν οι γενικόλογες αναφορές σε έρευνες που δεν πιστοποιούνται, όπως: «**Έχουν πραγματοποιηθεί δεκάδες μελέτες που διερευνούν την επίδραση αυτών των τροφίμων στην υγεία των ζωικών οργανισμών... Επίσης, προηγούμενες μελέτες δείχνουν ότι ένας από τους κινδύνους που εγκυμονούν τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα είναι... Άλλες μελέτες έδειξαν ότι η κατανάλωση γενετικά τροποποιημένης πατάτας, προκάλεσε φλεγμονή και οίδημα στο γαστρεντερικό σύστημα επίμυων. Υπάρχουν πολυάριθμες μελέτες που αναδεικνύουν πολλές από τις επιπτώσεις των γενετικά τροποποιημένων τροφίμων**». Εξάλλου, η ίδια η συγγραφέας σημειώνει στο τέλος του κειμένου της ότι: «**Κρίνεται απαραίτητο, όμως, αυτές οι μελέτες να εξελιχθούν για να μπορεί κανείς να πει ότι είναι ασφαλή ή μη τρόφιμα**».

■ 6. σελ. 102-104

Σημείωση: Παρακάτω γίνεται αντιληπτό ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν σε διαφορετικά κείμενα να εντοπίσουν διαφορετικές γλωσσικές επιλογές, ακόμη και αν αυτές δεν αναφέρονται πάντα στον Φάκελο Υλικού του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας Γ ΓΕΛ. Εξάλλου αυτός σε πολλά σημεία σημειώνει δίπλα από τα μέσα που αναφέρει το αρκτικόλεξο «κ.τ.λ.», επιβεβαιώνοντας έτσι την παραπάνω διαπίστωση.

- α)
- **Ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνουν τη βεβαιότητα με την οποία ο Γάλλος φιλόσοφος εκφράζει τις απόψεις του:** «**Το μεγαλύτερο μάθημα που πήρα στη ζωή μου είναι...**», «**που τροφοδοτεί μέσα μας μια αυταπάτη...**», «**Σήμερα το βλέπουμε στην πανδημία**». Ονοματοποίηση που δηλώνει ένα βέβαιο συμπέρασμα στο οποίο μετά

από χρόνια εμπειρίας έχει κατασταλάξει ο πομπός: «αυτό της μόνιμης αυτοκριτικής».

- **Σαφήνεια:** ειδικό λεξιλόγιο στην αγγλική γλώσσα «self-deception».
- Ολόκληρο το απόσπασμα στηρίζει τη σύνταξή του σε **αποφαντικές-δηλωτικές προτάσεις** (π.χ. «Σήμερα το βλέπουμε στην πανδημία».
- Το επίθετο «όλους τους πολέμους» που δηλώνει ότι δεν εξαιρείται κανένας πόλεμος.
- **Επίρρημα που δηλώνει χρονική διάρκεια-διαχρονική διαπίστωση:** «που εμφανίζονται συνεχώς στη ζωή των κοινωνιών».

β)

- **Ρήματα σε έγκλιση υποτακτική που δηλώνουν το χρέος (εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα):** «θα πρέπει να καταβληθεί...», «πρέπει να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες...»
- **Ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνουν τη βεβαιότητα του πομπού για όσα υποστηρίζει-διαπιστώνει (εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα):** «που κλιμακώνονται διαρκώς τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα», «που θα δίνει ευκαιρίες σε όλους».
- **Επίρρημα που δηλώνει χρονική διάρκεια-διαχρονική διαπίστωση:** «που κλιμακώνονται διαρκώς τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα».
- **Διαρθρωτική λέξη που δηλώνει σκοπό:** «για να μειωθεί η ανεργία, να δοθούν ευκαιρίες στους νέους και να διασφαλιστούν τα μέσα...»
- Το επίθετο «όλους» που δηλώνει ότι δεν θα εξαιρείται κανένας πολίτης αν πραγματοποιηθούν όσα ο συγγραφέας προτείνει στην επιχειρηματολογία του.
- **Σαφήνεια που επιτυγχάνεται με την ακριβολογία του πομπού, ώστε να κατανοήσει επαρκώς το αναγνωστικό κοινό τη σκέψη του:** «να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες», «το βιοτικό και το εκπαιδευτικό επίπεδο των πολιτών», αλλά και **ειδικό λεξιλόγιο:** «το κοινωνικό κράτος...η αξιοκρατία» κ.τλ.

γ)

- **Ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνουν τη βεβαιότητα του πομπού για όσα υποστηρίζει-διαπιστώνει (εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα):** «Πολλοί πιστεύουν ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι σημερινό, αλλά παλιό όσο κι ο κόσμος. Οι μεταξύ των επάλληλων διαφορές είναι, λένε, φαινόμενο τυπικό και **διαδραματίζεται** με την ακρίβεια φυσικού νόμου. Η γενιά που **μπαίνει** στον κοινωνικό στίβο είναι πάντα διαφορετική από εκείνη που **ετοιμάζεται** να τον εγκαταλείψει...» κ.α.
- **Αποφαντικές-δηλωτικές προτάσεις** (π.χ. «Η γενιά που **μπαίνει** στον κοινωνικό στίβο είναι πάντα διαφορετική από εκείνη που **ετοιμάζεται** να τον εγκαταλείψει...»).
- **Βεβαιωτικές φράσεις:** «παλιό όσο κι ο κόσμος», «με την ακρίβεια φυσικού νόμου», «είναι φυσικό να αισθάνεται...».
- **Σαφήνεια χάρη στην προσεκτική-ακριβόλογη επιλογή των λέξεων:** «γνήσιοι, ειλικρινείς, ορμητικοί, απόλυτοι. Και είναι, ακόμη, ανικανοποίητοι, ανήσυχτοι, ρηξικέλευθοι,

απαιτητικόί», σε ορισμένα σημεία χρησιμοποιεί **αναφορική γλώσσα** («απόθυμος να δεχτεί τις νέες αντιλήψεις και τρόπους συμπεριφοράς, που τον ενοχλούν και τον εξοργίζουν»), αλλά και **ειδικό λεξιλόγιο της επιστήμης της κοινωνιολογίας**: «αντικομοφορμιστές».

- Η διαρθρωτική φράση που δηλώνει αντίθεση: «Από την άλλη μεριά, ο ενήλικος είναι...», ώστε να αποδείξει ο πομπός μέσω της σύγκρισης νέων κι ενηλίκων τον αρχικό του ισχυρισμό ότι οι διαφορές τους υφίστανται ως φαινόμενο «παλιό όσο κι ο κόσμος».

δ)

- Ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνουν τη βεβαιότητα του πομπού για όσα υποστηρίζει-διαπιστώνει (εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα). Η χρήση ορισμένων σε χρόνο παρακείμενο που δηλώνει συντελεσμένο ποιόν ενέργειας επιτείνει αυτή τη βεβαιότητα: «Έχουν λεχθεί πολλά... Επιστημονικά έχει αποδειχτεί ότι...», «Δεν υπάρχει διαφήμιση ή προπαγάνδα που να πείθει τους ανθρώπους παρά τη θέλησή τους».
- Ρήματα σε έγκλιση υποτακτική που δηλώνουν τη δυνατότητα (εκφρασμένα σε επιστημική τροπικότητα): «Ο καλύτερος υπνωτιστής δεν μπορεί να σας υπνωτίσει δίχως τη θέλησή σας», «κανείς δεν μπορεί να σας πείσει να κάνετε κάτι που δεν το θέλετε».
- Δηλωτικές-αποφαντικές προτάσεις: «Επιστημονικά έχει αποδειχτεί ότι ούτε καν να υπνωτίσετε έναν άνθρωπο δεν μπορείτε, αν δεν συγκατατεθεί. Ο καλύτερος υπνωτιστής δεν μπορεί να σας υπνωτίσει δίχως τη θέλησή σας».
- Η αόριστη αντωνυμία «κανείς» που δηλώνει βεβαιότητα με απόλυτο τρόπο: «κανείς δεν μπορεί να σας πείσει να κάνετε κάτι που δεν το θέλετε».
- Σαφήνεια που επιτυγχάνεται με ειδικό ιατρικό όρο της νευρολογίας: «κατώφλι αντίστασης» των νευρών», προσεκτική-ακριβόλογη επιλογή των λέξεων: «υπνωτίσει», «ελεύθερο χώρο», «αν το θέλετε ενδομύχως», κυριολεκτική γλώσσα (π.χ. «Επιστημονικά έχει αποδειχτεί ότι ούτε καν να υπνωτίσετε έναν άνθρωπο δεν μπορείτε, αν δεν συγκατατεθεί», «Δεν υπάρχει διαφήμιση ή προπαγάνδα που να πείθει τους ανθρώπους παρά τη θέλησή τους.»).
- Το βεβαιωτικό επίρρημα: «Φυσικά, αν αφήσω τον εαυτό μου...»
- Υποθετικός λόγος του πραγματικού: «αν αφήσω τον εαυτό μου να παρασυρθεί, γίνεται εκείνο που είχε πει ο Αριστοτέλης» (Υπόθεση και Απόδοση με ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνει βεβαιότητα για όσα ο πομπός υποστηρίζει.

ε)

- Ρήματα σε έγκλιση οριστική που δηλώνουν τη βεβαιότητα του πομπού για όσα υποστηρίζει-διαπιστώνει (εκφρασμένα σε δεοντική τροπικότητα): «Ο άνθρωπος είναι ον κοινωνικό... προϋποθέτει ικανότητα επικοινωνίας... επηρεάζουμε και επηρεαζόμαστε» κ.τλ.
- Σαφήνεια που επιτυγχάνεται με ειδικούς όρους της κοινωνικής ψυχολογίας: «η κοινωνικότητα...ο δημιουργικός διάλογος», αλλά και προσεκτική-ακριβόλογη επιλογή των λέξεων: «εκφραζόμαστε αβίαστα...αναλαμβάνουμε την ευθύνη των επιλογών»,

κυριολεκτική χρήση του λόγου: «Ο άνθρωπος είναι ον κοινωνικό και η κοινωνικότητα προϋποθέτει ικανότητα επικοινωνίας», «να αναλαμβάνουμε την ευθύνη των επιλογών, των αρχών, των συναισθημάτων και των αναγκών μας».

- Φράση που δηλώνει ισχυρό βαθμό βεβαιότητας και περιλαμβάνει σύγκριση με τα προηγούμενα μέσω της χρήσης παραθετικού: «σημαντικότερο όλων είναι...».
- Δηλωτικές-αποφαντικές προτάσεις: «Ο άνθρωπος είναι ον κοινωνικό και η κοινωνικότητα προϋποθέτει ικανότητα επικοινωνίας. Ένα σημαντικό μέρος μιας καλής επικοινωνίας είναι ο δημιουργικός διάλογος, μέσα από τον οποίο επηρεάζουμε και επηρεαζόμαστε πολύπλευρα και που προϋποθέτει...».

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 106-108)

✓ 1. σελ. 106-108

i.γ, ii.γ, iii.γ, iv.β, v.δ, vi.γ, vii.α, viii.γ

✓ 2. σελ. 108

- ix. φήγηση, περιγραφή, χιούμορ, ειρωνεία
- x. μεταφορική γλώσσα, συναισθηματικά φορτισμένων
- xi. πολιτικό
- xii. κατάχρηση
- xiii. ρητορικό ερώτημα, κυριολεκτική γλώσσα, δηλωτικές προτάσεις, σημεία στίξης

1. σελ. 110-116

- α) Πρόθεση του πομπού είναι να ενημερώσει το κοινό για τις επιμορφωτικές δράσεις της Επιτροπής Ανάπτυξης της ΕΟΠ.

Γνωρίσματα περιεχομένου:

- **Ημερομηνίες** επιμορφωτικών ομιλιών: Στις 11 Ιανουαρίου 2024, ξεκινά η δράση των επιμορφωτικών ομιλιών, Αύριο, Πέμπτη 11 Ιανουαρίου 2024, στις 21:00. (Στο τελευταίο αναφέρεται κι η **ώρα της δράσης**.)
- **Γεγονός** για το οποίο ενημερώνει: «δράση των επιμορφωτικών ομιλιών δράση των επιμορφωτικών ομιλιών»
- **Υπεύθυνος φορέας:** η Επιτροπή Ανάπτυξης της ΕΟΠ
- **Διεύθυνση δράσης:** σύνδεσμο του WEBEX: <https://uoa.webex.com/uoa/j.php...>
- **Θέμα:** Το θέμα της πρώτης ομιλίας είναι: «Ψυχολογική υποστήριξη νεαρού ποδηλάτη: Ο ρόλος του γονιού».
- **Ταυτότητα ομιλητή-πομπού:** κ. Νεκτάριος Σταύρου, αθλητικός ψυχολόγος – αναπληρωτής καθηγητής Αθλητικής Ψυχολογίας & Κινητικής Συμπεριφοράς στο ΤΕΦΑΑ Αθηνών.
- **Κοινό στο οποίο απευθύνεται-Δέκτες:** γονείς νέων αθλητών της Ποδηλασίας
- **Στόχος της δράσης:** ορθή ενημέρωσή γονέων σχετικά με τους στόχους και τις προτεραιότητες που θα πρέπει να διέπουν τη σχέση τους με το παιδί τους ως νεαρού ποδηλάτη.

Γνωρίσματα μορφής:

- **Ρήματα σε χρόνο ενεστώτα που δηλώνουν μία σύγχρονη δράση:** «*ξεκινά*», «*οργανώνει*», «*Η παρουσίαση απευθύνεται*».
- **Χρονικό επίρρημα:** «*Αύριο*» (Βλέπε τίτλο κειμένου).
- **Επανάληψη φράσης που δηλώνει τον στόχο:** «*με στόχο*», «*με τους στόχους*».

- β) Πρόθεση του πομπού είναι να πείσει το κοινό, **προβληματίζοντας αρχικά** για την πρωθύτερη κατάσταση και **αποδεικνύοντας στη συνέχεια** τις θέσεις του για το θέμα.

Γνωρίσματα περιεχομένου

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΕΙ = Σωστή όποια απάντηση κι αν επιλέξει ο μαθητής/η μαθήτρια

Επιχειρήματα που αποδεικνύουν την αντίφαση των επιλογών των Νεοελλήνων και προβληματίζουν τον δέκτη για τη στάση που τήρησε στο παρελθόν ή ίσως ακόμη τηρεί:

1. «Όμως, αντί να φέρουμε τα πανεπιστήμια εδώ, πήγαιναν κάθε χρόνο χιλιάδες νέοι μας να τα βρουν στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ακόμη και στις βαλκανικές, όπου δεν ήταν πάντα διαυγής η διαδικασία απόκτησης πτυχίου».
2. «Θεωρούμε άδικο να έχει κανείς την οικονομική δυνατότητα να σπουδάσει σε ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα, αλλά δεν μας ενοχλεί όταν κάνει το ίδιο στο εξωτερικό».

Επιχειρήματα που προβληματίζουν τους αναγνώστες για τις κακοδαιμονίες (αίτια παρακμής) της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς και τις δυσάρεστες συνέπειες του φαινομένου, αποδεικνύοντας έτσι τον αρχικό ισχυρισμό του πομπού («Η κυβέρνηση τόλμησε να κάνει αυτό που έπρεπε να είχε γίνει πριν από 40-50 χρόνια, τότε που η ζήτηση για πανεπιστημιακές σπουδές άρχισε να υπερβαίνει σημαντικά την ντόπια προσφορά»): «Τα δημόσια πανεπιστήμια στηρίζονται στον πατριωτισμό και το φιλότιμο ενός ποσοστού (ευτυχώς σημαντικού) των καθηγητών τους. **Γιατί δεν υπάρχουν** ουσιαστικά κίνητρα που να ενθαρρύνουν την καινοτομία, την επιπλέον προσπάθεια κλπ. **Ούτε υπάρχουν** ουσιαστικές συνέπειες για την ανικανότητα ή την αδιαφορία. **Θα μπορούσε ένας καθηγητής να είναι επιστημονικά ανεπαρκής και πολλαπλά ακατάλληλος και όμως να μην κινδυνεύει η θέση του.**

Επιχειρήματα που αποδεικνύουν με τεκμήρια αριθμητικά δεδομένα και στατιστικά στοιχεία: 1) τις συνέπειες της απαγόρευσης ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα, προβληματίζοντας έτσι το αναγνωστικό κοινό και 2) σε αντιδιαστολή με αυτές, αποδεικνύει τις ωφέλειες που θα μπορούσαν να προκύψουν για την ελληνική κοινωνία από την άρση αυτής της απαγόρευσης, καθώς ο πομπός επιδιώκει να πείσει το ελληνικό αναγνωστικό κοινό να αλλάξει στάση απέναντι στην ιδιωτική ανώτατη εκπαίδευση: 1) «Με αυτά τα μυαλά, οι ελληνικές οικογένειες ξόδευαν τις οικονομίες τους για να σπουδάσουν τα παιδιά τους σε άλλες χώρες, όλα αυτά τα χρόνια. **Σήμερα, περίπου 40.000 Έλληνες φοιτούν σε πανεπιστήμια εξωτερικού, ξοδεύοντας περίπου 1 δισ. ευρώ ετησίως. Με συντηρητικούς υπολογισμούς, η σχετική δαπάνη για τα τελευταία 40-50 χρόνια ξεπερνά τα 30 δισ. ευρώ σε σημερινές τιμές.**

2) «Αν είχαμε απαλλαγεί από τις αγκυλώσεις μας και επιτρέπαμε τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, όχι μόνο θα περιορίζαμε σημαντικά το πιο πάνω ποσό, αλλά και θα είχαμε έσοδα από την προσέλκυση ξένων σπουδαστών στη χώρα μας. **Σύμφωνα με μια παλιά μελέτη της Εθνικής Τράπεζας, το... μακρινό 2017 θα μπορούσαμε να προσελκύσουμε 110.000 ξένους φοιτητές. Προφανώς, ο αντίστοιχος αριθμός για το 2023 θα ήταν πολύ μεγαλύτερος. Αν κοιτάξουμε τη «μικρή» Κύπρο, θα δούμε 45.000 ξένους σπουδαστές, με συμβολή 7% στο ΑΕΠ. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι μόνο 2% να ήταν η συμβολή στο δικό μας ΑΕΠ, θα εξασφαλίσαμε +4 δισ. τον χρόνο. Επιπλέον, θα ανακτούσαμε ένα μεγάλο μέρος από το πλούσιο δυναμικό των Ελλήνων καθηγητών της διασποράς, που θα ανέβαζαν το επίπεδο σπουδών, συμβάλλοντας στη δημιουργία εποικοδομητικού ανταγωνισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση».**

Η τελευταία ενότητα που αναφέρεται σε όσα χρειάζεται να γίνουν με προσοχή, ώστε η ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα να αποβεί ωφέλιμη και να συνοδευτεί από την αναβάθμιση των δημόσιων πανεπιστημίων, αποδεικνύει ότι ο συντάκτης του κειμένου προσπαθεί να αντιμετωπίσει αντικειμενικά το ζήτημα, κάνοντας μια σειρά από αντικειμενικές προτάσεις.

Γνωρίσματα μορφής

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΕΙ

Ειρωνεία-αμφισβήτηση που δηλώνεται με στίξη:

«Πριν από λίγες ημέρες είδαμε το τέλος (;) του σίριαλ των ιδιωτικών πανεπιστημίων»,

«το... μακρινό 2017 θα μπορούσαμε να προσελκύσουμε 110.000 ξένους φοιτητές».

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ

Δηλωτικές-αποφαντικές προτάσεις με ρήματα σε χρόνο ενεστώτα ή αόριστο κι έγκλιση οριστική, εκφρασμένο σε επιστημική τροπικότητα που δηλώνει ότι κάτι συμβαίνει ή έχει συμβεί, είναι δηλαδή βέβαιο γεγονός:

«Πριν από λίγες ημέρες είδαμε το τέλος (;) του σίριαλ των ιδιωτικών πανεπιστημίων, που κράτησε δεκαετίες».

«Η κυβέρνηση τόλμησε να κάνει...»

«Σήμερα, περίπου 40.000 Έλληνες φοιτούν σε πανεπιστήμια εξωτερικού, ξοδεύοντας περίπου 1 δισ. ευρώ ετησίως. Με συντηρητικούς υπολογισμούς, η σχετική δαπάνη για τα τελευταία 40-50 χρόνια ξεπερνά τα 30 δισ. ευρώ σε σημερινές τιμές».

«Σήμερα, δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για έναν τέτοιο ανταγωνισμό».

Δισταγμός-προβληματισμός που εκφράζεται ως υπαινιγμός με σημείο στίξης: «Χρειάζεται όμως προσοχή...»

Σαφής λόγος που καθιστά κατανοητά τα επιχειρήματα του πομπού και αποδεικνύει τις θέσεις του:

Κυριολεκτική διατύπωση: «Θεωρούμε άδικο να έχει κανείς την οικονομική δυνατότητα να σπουδάσει σε ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα, αλλά δεν μας ενοχλεί όταν κάνει το ίδιο στο εξωτερικό». κ.τλ.

Ειδικό λεξιλόγιο: «με συμβολή 7% στο ΑΕΠ», «θεσμοθέτηση της λειτουργίας των ιδιωτικών πανεπιστημίων» κ.τλ.

Ακριβολογία: «διαυγής η διαδικασία απόκτησης πτυχίου», «Τα δημόσια πανεπιστήμια στηρίζονται στον πατριωτισμό και το φιλότιμο...» κ.τλ.

Φράση με αρνητική σημασία που αποτελεί προφορικό σχήμα λόγου: «Αν μάλιστα είναι ενταγμένος σε κάποια ισχυρή κλίκα, έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει αρνητικά την εξέλιξη άλλων, συνήθως ικανότερων από αυτόν».

Φράση που δηλώνει τη στάση του πομπού απέναντι στο θέμα: «έπρεπε να είχε γίνει πριν από 40-50 χρόνια...»

γ)

Γνωρίσματα περιεχομένου= Σωστή όποια απάντηση κι αν επιλέξει ο μαθητής/η μαθήτρια

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΕΙ

Το άρθρο ξεκινά με ένα γεγονός («Πάνω από 170 μέλη από το Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό (ΔΕΠ) υπογράφουν μέσω ανακοίνωσής τους ενάντια στην ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων») κι ακολουθεί η δήλωση των καθηγητών που αποτελεί τεκμήριο-αυθεντία: «**Η ακαδημαϊκή κοινότητα συνολικά, όπως και όλη η κοινωνία, θα δεχτεί τεράστιο πλήγμα από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Παίρνουμε θέση ενάντια στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων...επαρκείς εγκαταστάσεις και επιστημονικό εξοπλισμό**». Έτσι, οι **αναγνώστες προβληματίζονται** για τις εξελίξεις στον χώρο της ανώτατης ελληνικής εκπαίδευσης, το οποίο αποδεικνύεται σοβαρό.

Οι αναγνώστες-στριες του εντύπου **προβληματίζονται για την παράκαμψη του άρθρου 16 του Συντάγματος**, του οποίου η καταπάτηση αποδεικνύεται με επιχειρήματα που αποδεικνύει ότι «**εγείρει σοβαρά ζητήματα για τη δημοκρατία**».

Οι αναγνώστες-στριες του εντύπου **προβληματίζονται για τις αρνητικές συνέπειες της κρατικής αδιαφορίας απέναντι στα ελληνικά κρατικά πανεπιστήμια**: «*Η μειούμενη χρηματοδότηση, οι ελλείψεις σε ακαδημαϊκό και σε διοικητικό προσωπικό είναι προβλήματα που ταλανίζουν το δημόσιο πανεπιστήμιο*».

Οι αναγνώστες-στριες του εντύπου **προβληματίζονται για τις αρνητικές συνέπειες που θα έχει η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στα κρατικά πανεπιστήμια**: «*Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα έχει σοβαρές συνέπειες εις βάρος των δημόσιων. Η εισαγωγή διδασκάλων... η εισαγωγή της έννοιας της ανταποδοτικότητας... πρόκειται να επικαθορίσουν το λειτουργήμα των ακαδημαϊκών, αναιρώντας την ακαδημαϊκή ελευθερία, ενώ μπορούν να οδηγήσουν σε συγχώνευση – κατάργηση τμημάτων... είναι δεδομένος ο αποκλεισμός χιλιάδων μαθητών από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, για οικονομικούς λόγους... ανοίγει τον δρόμο για παροχή τίτλων σπουδών αμφιβόλου ποιότητας*».

Στο τέλος του άρθρου αναφέρεται η αξία του δημόσιου ελληνικού πανεπιστημίου, εστιάζοντας στα πλεονεκτήματά του («*Ο δημόσιος και δωρεάν χαρακτήρας του πανεπιστημίου διασφαλίζει την ποιότητα... παρέχουν στην κοινωνία*»), **προκειμένου να αποδείξει το επιχείρημα των 175 καθηγητών πανεπιστημίου που προσυπογράφουν το δημοσίευμα**: «*Η Ελλάδα δεν χρειάζεται ιδιωτικά πανεπιστήμια, αλλά γενναία στήριξη του δημόσιου πανεπιστημίου με χρηματοδότηση, διδακτικό και διοικητικό προσωπικό, επαρκείς εγκαταστάσεις και επιστημονικό εξοπλισμό*».

Γνωρίσματα μορφής

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΖΕΙ

Φράσεις που δηλώνουν αρνητικά αποτελέσματα:
«*Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα έχει σοβαρές συνέπειες εις βάρος των δημόσιων*».

ΑΠΟΔΕΙΚΝΥΕΙ

Δηλωτικές-αποφαντικές προτάσεις με ρήματα σε χρόνο ενεστώτα και μέλλοντα και σε έγκλιση οριστική, εκφρασμένα σε επιστημική τροπικότητα που δηλώνει τη βεβαιότητα των 175 καθηγητών πανεπιστημίου που προσυπογράφουν το δημοσίευμα: «*Η ακαδημαϊκή κοινότητα συνολικά, όπως και όλη η κοινωνία, θα δεχτεί τεράστιο πλήγμα από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια... η Ελλάδα δεν χρειάζεται ιδιωτικά πανεπιστήμια, αλλά...*» κ.α.

Αποδοκιμασία που δηλώνεται emphaticά με σημείο στίξης: «Δεν θα αφήσουμε τα πανεπιστήμια στο έλεός τους!»

Σαφής λόγος που καθιστά κατανοητά τα επιχειρήματα του πομπού και αποδεικνύει τις θέσεις του:

Κυριολεκτική διατύπωση: «Πάνω από 160 σχολές τελούν υπό κατάληψη, δεκάδες χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες ψηφίζουν στις Γενικές Συνελεύσεις και παίρνουν αγωνιστικές αποφάσεις...» κ.τλ.

Ειδικό λεξιλόγιο: «παραβιάζει ευθέως τη συνταγματική επιταγή του Άρθρου 16... αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση» κ.τλ.

Ακριβολογία: «συνεχή αστάθεια στον ακαδημαϊκό», «υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκό και ερευνητικό τους έργο» κ.τλ.

Φράση που δηλώνει τη στάση του πομπού απέναντι στο θέμα: «θα δεχτεί τεράστιο πλήγμα από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Παίρνουμε θέση ενάντια στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, υπέρ της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης», αναφέρουν χαρακτηριστικά. Και καταλήγουν ότι «η Ελλάδα δεν χρειάζεται ιδιωτικά πανεπιστήμια...».

«Ως ακαδημαϊκοί, εκφράζουμε την αντίθεσή μας στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων...» κ.α.

- δ) **Πρόθεση του πομπού είναι να περιγράψει** στο κοινό τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποδίδοντας περιληπτικά το περιεχόμενό της.

Σημείωση: Δεν επιλέχτηκε ως κύρια πρόθεση του κειμένου η επιλογή να «ενημερώσει», δεδομένου ότι δεν αναφέρεται σε επίκαιρο γεγονός/πράξη.

Γνωρίσματα περιεχομένου: ορίζει τη Σύμβαση εστιάζοντας στις θετικές πτυχές/στόχους της:

- «αναγνωρίζει ότι η παιδική ηλικία είναι μια ευάλωτη στιγμή και ότι τα παιδιά χρειάζονται ειδική φροντίδα και προστασία».
- «Μέσω των 54 άρθρων της, η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού θέτει τα πρότυπα για την ευημερία των παιδιών σε κάθε στάδιο της ανάπτυξής τους». Ορίζει-διευκρινίζει τον όρο «παιδί»: «Ισχύει για όλα τα παιδιά κάτω των 18 ετών (ο ορισμός του παιδιού)»

Γνωρίσματα μορφής:

- **Συνδεδειγμένο ρήμα, μετοχή συνδεδειγμένου ρήματος:** «Είναι το πρώτο παγκόσμιο σύνολο νομικά δεσμευτικών δικαιωμάτων», «καθιστώντας την ως την πιο ευρέως επικυρωμένη συμφωνία για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην παγκόσμια Ιστορία...»

- ε) **Πρόθεση του πομπού είναι να μορφώσει** τους μαθητές και τις μαθήτριες που μελετούν το σχολικό βιβλίο στο πλαίσιο του μαθήματος της Ιστορίας.

Γνωρίσματα περιεχομένου:

Ιστορικά γεγονότα: ολόκληρο το απόσπασμα αναφέρεται σε αυτά με αναφορά σε **πρόσωπα** («Αρκετοί από τους δασκάλους του Γένους ήταν ή έγιναν αργότερα κληρικοί.», «υποστήριξη της Εκκλησίας, των Φαναριωτών ηγεμόνων ή φιλομαθών εμπόρων.»), **δράσεις** («σπούδασαν στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα», «δίδασκαν σε ναούς, σε σχολεία και σε δημόσιους χώρους. Έγραφαν επίσης επιστολές και άρθρα σε περιοδικά και εφημερίδες, είτε ολόκληρα βιβλία, που τα τύπωναν...» και **αποτελέσματα της δράσης/ του έργου τους** («βοήθησαν στην ίδρυση σχολείων και την τόνωση της ελληνικής παιδείας, στην ιδεολογική προετοιμασία της Μεγάλης Επανάστασης του 1821 και στην ανάπτυξη του φιλελληνισμού στη Δύση»)).

Γνωρίσματα μορφής:

Ρήματα σε χρόνο αόριστο και παρατατικό, εκφρασμένα σε επιστημική τροπικότητα που δηλώνουν με βεβαιότητα κι αξιοπιστία τη μετάδοση ιστορικών γεγονότων:

- «Αρκετοί από τους δασκάλους του Γένους ήταν ή έγιναν αργότερα κληρικοί. Κάποιοι σπούδασαν στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, ενώ άλλοι στα Ιόνια Νησιά, στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και στο εξωτερικό...» κ.τλ.

στ) Πρόθεση του πομπού είναι να ερμηνεύσει ως ειδικός τους πρόσφατους θανάτους ηρωινोεξαρτημένων νεαρών που εσφαλμένα ερμηνεύτηκαν και προβλήθηκαν από τα Μ.Μ.Ε. ως απανωτές «δολοφονίες». Απώτερος στόχος του είναι να αλλάξει την άποψη του κοινού για αυτές, **πειθόντας το**.

Σημείωση: Δεν δίνεται ως κύρια πρόθεση η απόδειξη, γιατί ο γράφων αναφέρεται σε εσφαλμένη ερμηνεία ενός γεγονότος και στο κείμενό του εκθέτει τη δική του, την οποία στηρίζει στις επιστημονικές του γνώσεις και δεν αποδεικνύει ένα επιχείρημα.

Γνωρίσματα περιεχομένου:

- **Εντοπίζει τα αίτια ενός φαινομένου:** «Για λόγους αύξησης του κέρδους τους, οι έμποροι πάντα τη νοθεύουν... Επειδή η ηρωίνη που κυκλοφορεί στην αγορά κάθε τόσο ρίχνεται από διαφορετικές ομάδες εμπόρων, είναι προφανές ότι είναι αδύνατον να είναι πάντα της ίδιας περιεκτικότητας σε ηρωίνη.»
- **Ολόκληρο το κείμενο έχει την αξιοπιστία μίας αυθεντίας που χρησιμοποιεί επιστημονικά δεδομένα και στατιστικά στοιχεία για να ερμηνεύσει ορθά το φαινόμενο** («Επειδή λόγω ειδικότητας ασχολούμαι με το πρόβλημα, επιθυμώ να διευκρινίσω ορισμένα σημεία, τα οποία συνήθως δεν γίνονται κατανοητά... Η νοθεία γίνεται μ' οποιαδήποτε ουσία μοιάζει με ηρωίνη, όπως άμυλο, αμφεταμίνες... ταλκ. Το ποσοστό σε καθαρή ηρωίνη... είναι συνήθως ελάχιστο, 5%-25%... Π.χ. άλλοτε κυκλοφορεί ηρωίνη καθαρή σε ποσοστό 10%, άλλοτε σε ποσοστό 20%.»).
- **Ερμηνεύει το θάνατο ενός ηρωινοεξαρτούμενου με ένα παράδειγμα:** «Έτσι, όταν κυκλοφορήσει μια παρτίδα ηρωίνης... π.χ., 200 mg, τώρα εν αγνοία του εγχέει ηρωίνη περισσότερο καθαρή. Αποτέλεσμα ο αιφνίδιος θάνατος, ή από καταστολή του αναπνευστικού κέντρου του εγκεφάλου ή από πνευμονικό οίδημα λόγω της απελευθέρωσης ισταμίνης.»

Γνωρίσματα μορφής:

- **Δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις:** «Για λόγους αύξησης του κέρδους... Επειδή η ηρωίνη που κυκλοφορεί στην αγορά...»
- **Σχόλιο του πομπού για τα γεγονότα και τον τρόπο που ερμηνεύονται σε άενικό ρηματικό πρόσωπο, παθητική σύνταξη κ.τ.λ.:** «Επειδή λόγω ειδικότητας ασχολούμαι με το πρόβλημα, επιθυμώ να διευκρινίσω ορισμένα σημεία, τα οποία συνήθως δεν γίνονται κατανοητά», «είναι προφανές ότι είναι αδύνατον να είναι πάντα της ίδιας περιεκτικότητας σε ηρωίνη».
- **Ειδικό λεξιλόγιο με το οποίο ερμηνεύει τον θάνατο ενός ηρωινοεξαρτούμενου από υπερβολική δόση:** «Αποτέλεσμα ο αιφνίδιος θάνατος, ή από καταστολή του αναπνευστικού κέντρου του εγκεφάλου ή από πνευμονικό οίδημα λόγω της απελευθέρωσης ισταμίνης».

- ζ) Πρόθεση του πομπού είναι να διδάξει-συμβουλευσει ως ειδικός τους γονείς να υιοθετήσουν οι ίδιοι μία ορθή στάση ζωής για να διδάξουν στα παιδιά τους την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό.

Γνωρίσματα περιεχομένου:

- Ολόκληρο το κείμενο έχει την αξιοπιστία μίας αυθεντίας που δίνοντας διάφορες συμβουλές καταλήγει στο διδακτικό συμπέρασμα: «Να είστε αξιόπιστοι και υπεύθυνοι. Σεβασμός στους άλλους σημαίνει να κάνεις αυτό που είπες ότι θα κάνεις».

Γνωρίσματα μορφής:

- Ρήματα σε προτροπική υποτακτική και β' πληθυντικό πρόσωπο που δηλώνουν το χρέος των γονέων: «...θα πρέπει να ξεκινήσετε από τον εαυτό σας», «Η δουλειά σας ως γονιός είναι να έχετε επίγνωση των πράξεών σας και να είστε πρότυπο συμπεριφοράς σεβασμού».
- Ρήματα σε προστακτική και β' πληθυντικό πρόσωπο που δηλώνουν το χρέος των γονέων: «Μην ξεχνάτε...», «...αφιερώστε ένα λεπτό...».
- Δευτερεύουσες βουλητικές προτάσεις, όπως οι παραπάνω, που δηλώνουν τη θέληση-επιθυμία του πομπού.
- Δευτερεύουσες τελικές προτάσεις που δηλώνουν τον σκοπό που πρέπει να επιδιώκουν οι γονείς, για να αποτελέσουν ορθά παραδείγματα για τα παιδιά τους: «για να φτάσουν σε μια πιο ήρεμη κατάσταση. Την επόμενη φορά που τα παιδιά σας κάνουν κάτι που σας αναστατώνει, αφιερώστε ένα λεπτό για να αναπνεύσετε».
- Ρήματα σε χρόνο ενεστώτα κι εξακολουθητικό ποιόν ενέργειας που δηλώνει μία συνεπή στάση ζωής: «Σεβασμός στους άλλους σημαίνει να κάνεις αυτό που είπες ότι θα κάνεις».

■ 2. σελ. 116

Το κείμενο β γράφεται από τον Μ. Γκλεζάκο, καθηγητή Χρηματοοικονομικής στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, που αντιμετωπίζει ως «αυτονόητη» την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, όπως αναφέρει κι ο τίτλος του άρθρου του. Το κείμενό του αντιμετωπίζει το ζήτημα από οικονομική κυρίως σκοπιά-οπτική γωνία και αναφέρεται σε όλη την έκταση του στο κόστος των ιδιωτικών σπουδών στο εξωτερικό, στο πόσο ζημιώθηκε το ελληνικό κράτος από αυτές, στο πόσα οικονομικά οφέλη θα ανακλύψουν για τη χώρα μας («Αν είχαμε απαλλαγεί από τις αγκυλώσεις μας και επιτρέπαμε τη λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων, όχι μόνο θα περιορίζαμε σημαντικά το πιο πάνω ποσό, αλλά και θα είχαμε έσοδα από την προσέλκυση ξένων σπουδαστών στη χώρα μας. Σύμφωνα με μια παλιά μελέτη της Εθνικής Τράπεζας, το... μακρινό 2017 θα μπορούσαμε να προσελκύσουμε 110.000 ξένους φοιτητές. Προφανώς, ο αντίστοιχος αριθμός για το 2023 θα ήταν πολύ μεγαλύτερος. Αν κοιτάξουμε τη «μικρή» Κύπρο, θα δούμε 45.000 ξένους σπουδαστές, με συμβολή 7% στο ΑΕΠ. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι μόνο 2% να ήταν η συμβολή στο δικό μας ΑΕΠ, θα εξασφαλίσαμε +4

δια. τον χρόνο»). Αυτή η οπτική γωνία από την οποία αντιμετωπίζει το θέμα υπολανθάνει και σε ειρωνικά σχόλια που κάνει για την μέχρι πρότινος περίσκεψη απέναντι στην ιδιωτικοποίηση, όπως: «Πριν από λίγες ημέρες είδαμε το τέλος (;) του σίριαλ των ιδιωτικών πανεπιστημίων, που κράτησε δεκαετίες», «Καταφέραμε να «πολυπλοκοποιήσουμε» ένα τόσο απλό θέμα και να το αναγάγουμε σε μέγα ταμπού». Επίσης, σε φράσεις που δείχνουν τη στάση του απέναντι στο θέμα: «Η κυβέρνηση τόλμησε να κάνει αυτό που έπρεπε να είχε γίνει πριν από 40-50 χρόνια...». Αποδεικνύεται πιο αντικειμενικός, ωστόσο, στο τέλος του κειμένου του όπου αναπτύσσει επιχειρήματα, με τα οποία αποδεικνύει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες πρέπει να επιτραπεί η ιδιωτικοποίηση των ελληνικών πανεπιστημίων στην ενότητα «Χρειάζεται όμως προσοχή...», κάτι που δικαιολογείται, καθώς, ως καθηγητής πανεπιστημίου, γνωρίζει τι πρέπει να γίνει για να ευοδωθούν οι όποιες αλλαγές και να ξεπεραστούν οι ελληνικές παθογένειες («Πρώτα απ' όλα, να βελτιωθούν τα δημόσια πανεπιστήμια, μέσα από τη διάθεση επιπλέον κρατικών πόρων, ώστε να αποτελέσουν τον βασικό άξονα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Χρειάζεται ακόμη να εξασφαλιστεί η ποιότητα των ιδιωτικών πανεπιστημίων»).

Το κείμενο γ προσυπογράφεται από 175 καθηγητές δημοσίων ελληνικών πανεπιστημίων που εναντιώνονται στην ιδιωτικοποίηση και δημοσιεύτηκε σε έντυπο που εκφράζει κυρίως την οπτική γωνία των φοιτητών: FoititikaNea Neswroom. Ειδικότερα, η οπτική γωνία δηλώνεται ξεκάθαρα τόσο στον τίτλο: «Ιδιωτικά Πανεπιστήμια: 175 καθηγητές υπογράφουν ενάντια στην παράκαμψη του Άρθρου 16» όσο και στο κείμενο που προσυπογράφουν οι καθηγητές και παρατίθεται σε ευθύ λόγο στο δημοσίευμα: ««Η ακαδημαϊκή κοινότητα συνολικά, όπως και όλη η κοινωνία, θα δεχτεί τεράστιο πλήγμα από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Παίρνουμε θέση ενάντια στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, υπέρ της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης...», «Παίρνουμε θέση ενάντια στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, υπέρ της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης. Δεν θα αφήσουμε τα πανεπιστήμια στο έλεός τους!». Επιπλέον, **οι πληροφορίες που μεταφέρονται αφορούν αποκλειστικά σε κινητοποιήσεις ενάντια στην ιδιωτικοποίηση των πανεπιστημίων:** «Πάνω από 160 σχολές τελούν υπό κατάληψη, δεκάδες χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες ψηφίζουν στις Γενικές Συνελεύσεις και παίρνουν αγωνιστικές αποφάσεις, ενώ συλλογικοί φορείς της ακαδημαϊκής κοινότητας στηρίζουν τις κινητοποιήσεις και απαιτούν να μην κατατεθεί το νομοσχέδιο». Τέλος, η οπτική γωνία από την οποία εξετάζεται το ζήτημα φαίνεται ξεκάθαρα στην τελευταία ενότητα του κειμένου, όπου αναπτύσσονται επιχειρήματα που στοχεύουν να αποδείξουν την αντισυνταγματικότητα της ιδιωτικοποίησης των πανεπιστημίων: «**ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 16**», δίνοντας έμφαση σε ποικίλες πτυχές του θέματος που αποδεικνύουν ότι το ελληνικό πανεπιστήμιο λειτουργεί άρτια παρά τις αντιξοότητες που αντιμετωπίζει, είναι αξιοκρατικό, χρειάζεται ενίσχυση κι όχι υποτίμηση: «Συνιστά μια κίνηση που παραβιάζει ευθέως τη συνταγματική επιταγή του Άρθρου 16... αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με πλήρη αυτοδιοίκηση και η σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες απαγορεύεται. Η ευθεία παράκαμψη του Συντάγματος εγείρει σοβαρά ζητήματα για τη δημοκρατία... Τα δημόσια πανεπιστημιακά ιδρύματα και το διδακτικό τους προσωπικό ανταποκρίνονται εδώ και δεκαετίες στο καθήκον τους... Η μειούμενη

χρηματοδότηση, οι ελλείψεις σε ακαδημαϊκό και σε διοικητικό προσωπικό... Η εξαγγελία ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων αναδεικνύει τις προτεραιότητες της κυβέρνησης, που δυστυχώς δεν είναι η υπεράσπιση του δημόσιου και δωρεάν χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης... Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων θα έχει σοβαρές συνέπειες εις βάρος των δημόσιων. Η εισαγωγή διδάκτρων σε προπτυχιακά προγράμματα σπουδών... στοιχεία που πρόκειται να επικαθορίζουν το λειτούργημα των ακαδημαϊκών, αναιρώντας την ακαδημαϊκή ελευθερία... προκαλώντας μια συνεχή αστάθεια στον ακαδημαϊκό χάρτη, υπονομεύοντας εν γένει τα δημόσια πανεπιστήμια. Επιπλέον, είναι δεδομένος ο αποκλεισμός χιλιάδων μαθητών από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, για οικονομικούς λόγους... Η φοίτηση μάλιστα στα δημόσια πανεπιστήμια είναι ιδιαίτερα απαιτητική... Ως ακαδημαϊκοί, εκφράζουμε την αντίθεσή μας στην ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων... παρέχουν στην κοινωνία».

Συμπέρασμα συγκριτικής αντιμετώπισης κειμένων:

Η αντιπαραβολή των απόψεων στα δύο κείμενα που μελέτησα ασφαλώς με βοήθησε να προσεγγίσω πιο κριτικά το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης της ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς διάβασα προσεχτικά και τις δύο οπτικές, έλαβα περισσότερες πληροφορίες για το ζήτημα και μου δόθηκε έτσι η δυνατότητα να βγάλω τα συμπεράσματά μου και να κατασταλάξω ελεύθερα στην άποψη μου, η οποία είναι... (οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εκφράσουν τη γνώμη τους, η οποία πρέπει να γίνει σεβαστή, να μην πλαισιωθεί από σχόλια (επικριτικά ή επιδοκιμαστικά), ώστε να εμπεδωθεί το δημοκρατικό κλίμα της τάξης και της διδασκαλίας του μαθήματος.)

1.2

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 117-120)

✓ 1. σελ. 117-119

i.β

ii.ε

iii.δ

iv.γ

v.α

vi.η

vii.ζ

viii.στ

✓ 2. σελ. 119-120

i.α) Εγκωμιαστικός τίτλος:

Επανάσταση στην κοσμετολογία! Τα βλαστοκύτταρα νίκησαν τον χρόνο!

i.β) Αποδοκιμαστικός τίτλος:

«Μύθος» η επανάσταση των βλαστοκυττάρων ενάντια στον... χρόνο

ii.α) Θωρακισμένη σαν αστακός η χώρα!

ii.β) Σε 1 λεπτό οι δολοφόνοι των λαών καταστρέφουν με τα όπλα τους όλον τον πλανήτη!

1. σελ. 122

- α) Ο συλλογισμός ακολουθεί **παραγωγική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με τη γενική διαπίστωση που αφορά σε όλους τους ανθρώπους «Όταν δύο άνθρωποι αγαπιούνται, φαίνεται» κι ακολουθούν ειδικές-επιμέρους διαπιστώσεις που επιβεβαιώνουν την αρχική γενική διαπίστωση: «...είναι τρυφεροί...φροντίζουν να επιλύουν με ηρεμία τις διαφορές τους...συμπεριφέρονται με ευγένεια...εκδηλώνουν κάθε στιγμή την αγάπη τους». Έτσι, ο πομπός καταλήγει στο ειδικό συμπέρασμα ότι «Από αυτά καταλαβαίνω ότι κι οι γονείς μου αγαπιούνται».
- β) Ο συλλογισμός ακολουθεί **παραγωγική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με τη γενική αρχή-νόμο «Όλα τα προϊόντα πρέπει βάσει νόμου να αναγράφουν στη συσκευασία τα συστατικά που περιέχουν και τους κινδύνους ή παρενέργειες που ελλοχεύει η χρήση τους» κι ακολουθεί η ειδική-επιμέρους διαπίστωση που αφορά στη σχετική στάση των καπνοβιομηχανιών και στον ειδικό τρόπο με τον οποίο εφαρμόζουν τον σχετικό νόμο αναγράφοντας στη συσκευασία το μήνυμα-σλόγκαν: «το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία». Έτσι, ο πομπός καταλήγει στο ειδικό συμπέρασμα που αφορά στο ποιος φέρει την ευθύνη για τις συνέπειες της κακής συνήθειας του καπνίσματος ότι «οι καπνιστές ευθύνονται κι όχι οι καπνοβιομηχανίες».
- γ) Ο συλλογισμός ακολουθεί **επαγωγική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με την ειδική-επιμέρους διαπίστωση ότι «Ο κ. Χ στη χθεσινή συνάντηση εργασίας κατέφτασε καθυστερημένος...» κι ακολουθεί μία ακόμη παρατήρηση που αφορά σε σύμπτωμα της ανεπάρκειας του: «είναι μονίμως κουρασμένος». Ο συνδυασμός αυτών των επιμέρους παρατηρήσεων οδηγεί τον πομπό στο γενικό συμπέρασμα ότι «Όλα, λοιπόν, φανερώνουν πως είναι αδύνατον πλέον αυτός ο άνθρωπος να προϊσταται του νομικού τμήματος της εταιρείας».
- δ) Ο συλλογισμός ακολουθεί **επαγωγική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με τις ειδικές-επιμέρους προτάσεις ότι ο σωφρονισμός ενός κρατουμένου προϋποθέτει «καλή διάθεση...σεβασμό...συνθήκες ζωής αξιοπρεπείς...ανθρώπινα δικαιώματα» ώστε να καταλήξει στο γενικό συμπέρασμα ότι ο σωφρονισμός προϋποθέτει «πρωτίστως ανθρωπιά» που είναι το υπερώνυμο που αποδίδει όλα τα παραπάνω.
- ε) Ο συλλογισμός ακολουθεί **αναλογική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με ειδικές-επιμέρους προτάσεις που αφορούν στη συμπεριφορά της Ελένης («Η Ελένη είναι άτακτη...αμελεί τα σχολικά της καθήκοντα») τις οποίες συσχετίζει με τη σύναψη της φιλίας της με την Αντιγόνη, για να καταλήξει στο επιμέρους συμπέρασμα που ταυτίζει πιθανολογικά την Αντιγόνη με την Ελένη: «Σίγουρα, λοιπόν, η Αντιγόνη, όπως και η Ελένη, θα αμελεί τα σχολικά της καθήκοντα, γιατί αυτές οι δύο ταιριάζουν».

ζ) Ο συλλογισμός ακολουθεί **παραγωγική συλλογιστική πορεία**, καθώς ξεκινά με τον γενικό νόμο του Νεύτωνα «Για κάθε δράση υπάρχει μία ίση αντίδραση» και καταλήγει σε μία επιμέρους σκέψη που έκανε ο πομπός σε μία συγκεκριμένη περίπτωση («Αυτό σκέφτηκα σήμερα...ενός ΙΧ», καταλήγοντας σε ένα ειδικό συμπέρασμα που αφορά σε αυτήν: «*Η δύναμη, επομένως, που άσκησε το φορτηγό στο ΙΧ ήταν ίση μ' εκείνη που άσκησε το ΙΧ στο φορτηγό*»).

■ 2. σελ. 123

- α) Όταν απουσιάζει η αλληλεγγύη, οι άνθρωποι μένουν ανυπεράσπιστοι. Ειδικότερα, σε καιρό ειρήνης η αλληλεγγύη είναι η βάση της κοινωνικής συνείδησης, εφόσον οι άνθρωποι δεν είναι ατομικιστές αλλά φιλάλληλοι. Έτσι, αντιμετωπίζουν όλα τα εμπόδια πιο αποτελεσματικά. Από την άλλη, σε καιρό πολέμου, η αλληλεγγύη απουσιάζει. Τότε ο συνάνθρωπος αντιμετωπίζεται ως εχθρός και κινδυνεύει αφού καταδιώκεται, βασανίζεται, δολοφονείται. **Άρα, στον πόλεμο οι άνθρωποι μένουν ανυπεράσπιστοι.**
- β) Η ανεργία προκαλεί αισθήματα αδικίας και απογοήτευσης στον άνεργο. Πιο συγκεκριμένα, ο άνεργος θεωρεί ότι η πολιτεία του στερεί τα δικαιώματα της αξιοπρέπειας και της ισότητας, με αποτέλεσμα να αισθάνεται αδικημένος και απογοητευμένος. **Αυτά τα αισθήματα αδικίας και απογοήτευσης οδηγούν ενίοτε σε αντικοινωνικές συμπεριφορές.** Όσο η ανεργία αυξάνει τόσο αυξάνει και η βία, η πολιτική έως και η βία των γηπέδων που προσφέρει στον άνεργο την ταύτιση με μία ομάδα. **Άρα, η ανεργία συχνά οδηγεί σε αντικοινωνικές συμπεριφορές.**
- γ) Αρκετοί συμμαθητές μου ασχολούνται με τον αθλητισμό. Οι περισσότεροι καταγίνονται με το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ ή τον στίβο. Κάποιοι βέβαια θεωρούν ότι τα σπορ κουράζουν και στερούν χρόνο από τη μελέτη. Το παράδοξο είναι, όμως, ότι **οι μαθητές που ασχολούνται με κάποιο άθλημα, δεν υστερούν στις σχολικές επιδόσεις τους.** Απεναντίας, οι περισσότεροι αποδίδουν, γιατί έχουν αυτοπεποίθηση κι αυτοπειθαρχία. **Επομένως, η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν επηρεάζει οπωσδήποτε αρνητικά την επίδοση του μαθητή στο σχολείο.**
- δ) Οι δράστες της ληστείας, που έγινε χτες στην Αθήνα, ήταν αλλοδαποί. Αυτό είναι σύνθηρες, αφού συνεχώς ακούμε στις ειδήσεις για οργανωμένες ληστείες σε τράπεζες ή σε καταστήματα κυρίως στις νυχτερινές ώρες, ακόμη και στα μέσα μεταφοράς ή στον δρόμο όπου αλλοδαποί επιτίθενται σε αθώους περαστικούς. **Στην πόλη μας ζουν αρκετοί αλλοδαποί.** Κατοικούν σε σπίτια φτωχικά κι ελάχιστοι από αυτούς εργάζονται. **Φοβάμαι, λοιπόν, ότι αυτοί είναι πιθανόν να διαπράττουν ληστείες.**

■ 3. σελ. 124-125

A2

1η προκείμενη: Αν¹ οι μαθητές μελετούν/μελετήσουν συστηματικά, επιτυγχάνουν συνήθως² στις εξετάσεις.

2η προκείμενη: Μελετούσα συστηματικά καθ' όλη τη διάρκεια της φετινής χρονιάς.

Συμπέρασμα: Άρα, φαντάζομαι ότι θα πετύχω στις εξετάσεις. ή Άρα, φαντάζομαι ότι είναι πολύ πιθανό να πετύχω στις εξετάσεις.

1^η Πρώτη επιλογή μετατροπής στη μείζονα προκείμενη, η οποία στηρίζει κατά κανόνα τον συλλογισμό.

2^η Προστέθηκε το επίρρημα, ώστε να φανεί καλύτερα ο πιθανολογικός χαρακτήρας του επαγωγικού συλλογισμού. Το ίδιο ισχύει και για τη φράση «είναι πολύ πιθανό» του 2^{ου} συμπεράσματος.

Τι αλλάζει στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα:

Ο συλλογισμός A2 στηρίζεται σε μία υπόθεση κι είναι πιο ασθενής ως προς το βαθμό πιθανότητας συγκριτικά με τον κατηγορικό συλλογισμό A1, αν και συνιστά μία γενικώς παραδεκτή άποψη κι αποτελεί υποθετικό λόγο του πραγματικού. Ο τρόπος, όμως, που δηλώνεται η άποψη αυτή αφήνει ένα περιθώριο εξαίρεσης, εξού και το συμπέρασμα διατυπώνεται με μία σχετική επιφύλαξη, καθώς η βάση του συλλογισμού (μείζων προκείμενη) δεν τίθεται με τρόπο βέβαιο-κατηγορηματικό. (Η βεβαιότητα, δηλαδή, του πρώτου συλλογισμού/A1 γίνεται υπόθεση ή και πιθανότητα στον δεύτερο συλλογισμό/A2.)

ΑΛΛΟΣ ΤΡΟΠΟΣ:

A2

1η προκείμενη: Οι μαθητές που μελετούν συστηματικά επιτυγχάνουν στις εξετάσεις.

2η προκείμενη: Υποθέτω ότι μελέτησα συστηματικά καθ' όλη τη διάρκεια της φετινής χρονιάς.

Συμπέρασμα: Άρα, φαντάζομαι ότι θα πετύχω στις εξετάσεις.

Τι αλλάζει στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα:

Ο συλλογισμός A2 στηρίζεται σε μία υπόθεση κι είναι πιο ασθενής ως προς το βαθμό πιθανότητας συγκριτικά με τον κατηγορικό συλλογισμό A1, εφόσον αποτελεί μία προσωπική πιθανολογική εκτίμηση. Ο τρόπος, όμως, που δηλώνεται η άποψη αυτή αφήνει ένα περιθώριο αμφισβήτησης, εξού και το συμπέρασμα διατυπώνεται με μία σχετική επιφύλαξη, καθώς η 2^η προκείμενη του συλλογισμού (ελάσσων προκείμενη) δεν τίθεται με τρόπο βέβαιο-κατηγορηματικό και έτσι η δύναμη της πειθούς είναι ασθενέστερη για τον κριτικά σκεπτόμενο δέκτη. (Η βεβαιότητα, δηλαδή, του πρώτου συλλογισμού/A1 γίνεται υπόθεση στον δεύτερο συλλογισμό/A2, δηλαδή ο μαθητής/η

μαθήτρια που παίρνει τη θέση του πομπού δεν φαίνεται να είναι σίγουρος-η αν ο βαθμός μελέτης/προετοιμασίας του/της καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς ήταν αρκετός.)

B2

Ο παραπάνω συλλογισμός να μετατραπεί σε κατηγορικό συλλογισμό:

1η προκείμενη: Οι επιστήμονες υποστηρίζουν ότι ο άνθρωπος που προσέχει τη διατροφή του ζει κατά κανόνα περισσότερα χρόνια.

2η προκείμενη: Πάντα αντιστεκόμουν στους πειρασμούς και ακολουθούσα μια υγιεινή διατροφή.

Συμπέρασμα: Άρα, τρώγοντας ανέκαθεν υγιεινά, πιστεύω ότι θα ζήσω περισσότερα χρόνια.

Τι αλλάζει στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα:

Η B2 είναι μία πιο πειστική άποψη συγκριτικά με τη B1, γιατί ο πομπός στηρίζει το συμπέρασμα του στη βέβαιη θέση ότι ανέκαθεν πρόσεχε τη διατροφή του, σε αντίθεση με το B1 όπου ο πομπός ελπίζει να καταφέρει να πειθαρχήσει τον εαυτό του, ώστε να ακολουθήσει μελλοντικά μια πιο υγιεινή διατροφή. Έτσι, αν και κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει πόσα χρόνια θα ζήσει, εντούτοις, σύμφωνα και με τη γνώμη των ειδικών (μείζων προκείμενη), σίγουρα η υγιεινή διατροφή έχει επηρεάσει και θα επηρεάσει θετικά την υγεία του πομπού στη δεύτερη περίπτωση/B2, ώστε είναι αυξημένες οι πιθανότητες να επιμηκύνει (εκτός απρόβλεπτου παράγοντα) τον μέσο όρο της ζωής του.

Γ2

Ο παραπάνω συλλογισμός να μετατραπεί σε διαζευκτικό συλλογισμό:

1η προκείμενη: Οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών είτε θα πάρουν άμεσα μέτρα για τη μείωση των ρύπων, για να διασωθεί το φυσικό περιβάλλον είτε θα μείνουν άπραγες και το φυσικό περιβάλλον θα κινδυνέψει.

2η προκείμενη: Οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών δεν έχουν πάρει δραστικά μέτρα για τη μείωση των ρύπων.

Συμπέρασμα: Άρα το περιβάλλον πιθανότατα δεν θα διασωθεί/θα κινδυνέψει.

Τι αλλάζει στο επικοινωνιακό αποτέλεσμα:

Ο Γ1 συλλογισμός μας επιτρέπει να ελπίζουμε ότι υπάρχει ένα ενδεχόμενο στο μέλλον να αλλάξει κάτι θετικά για το περιβάλλον, ενώ ο πομπός που σκέφτεται με βάση τον Γ2 συλλογισμό διαπιστώνει ότι ένας τρόπος υπάρχει για να διασωθεί το περιβάλλον, δηλαδή η μείωση των ρύπων, παρατηρώντας έπειτα (2^η προκείμενη/ελάσσονα) ότι οι κυβερνήσεις δεν πράττουν τα δέοντα. Έτσι, καταλήγει στο απαισιόδοξο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει ελπίδα διάσωσης της φύσης, γεγονός που θέτει σε βαθύ προβληματισμό τον δέκτη που αντιλαμβάνεται ότι, ενώ οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων βιομηχανικά χωρών είχαν επιλογή για να διασώσουν το περιβάλλον, τελικά δεν την αξιοποίησαν.

■ 4. σελ. 125-126

α) Εννοούμενη 2^η προκείμενη: Στη Χιλή επικρατούσε για πολλά χρόνια το δικτατορικό καθεστώς του Πινοσέτ.

Δεν υφίσταται κίνδυνος εξαιτίας της απουσίας της 2^{ης} προκείμενης, καθώς το συμπέρασμα μας αποκαλύπτει την αιτία στέρησης των δικαιωμάτων των Χιλιανών, δηλαδή το δικτατορικό καθεστώς του Πινοσέτ.

β) Προκείμενη: Οι λευκοί είναι εκείνοι που δημιούργησαν πολιτισμό στις ΗΠΑ.

Συμπέρασμα: Άρα οι Ινδιάνοι πριν από αυτούς ήταν απολίτιστοι.

Εννοούμενη 1^η προκείμενη: Ο πολιτισμός έγκειται στην εκβιομηχάνιση και την εδραίωση της ελεύθερης ανοιχτής οικονομίας.

Υφίσταται κίνδυνος από την απουσία της προκείμενης που εννοείται, καθώς οι λευκοί δημιούργησαν έναν δικό τους πολιτισμό στο κράτος των Η.Π.Α. που σύστησαν, αλλά οι Ινδιάνοι, πριν από τη σύσταση αυτού του κράτους, ήταν χωρισμένοι σε φυλές και είχαν δημιουργήσει έναν δικό τους πολιτισμό (πιο γνωστοί πολιτισμοί των Ινδιάνικων φυλών: Ίνκας, Μάγια) που στηριζόταν στο σεβασμό της φύσης και τον οποίο ο πομπός αυτού του συλλογισμού προφανώς υποτιμά.

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 127-130)

✓ 1. σελ. 127-129

α) ✓

x

β) ✓

x (Γιατί ο συλλογισμός α, θέτει τη μόρφωση ως αναγκαία προϋπόθεση εκπολιτισμού)

γ) ✓

x (Γιατί δεν απαιτούν οι τουρίστες «ξενική» διασκέδαση, αλλά οι ντόπιοι το πιστεύουν και σπεύδουν να τους ικανοποιήσουν έτσι.)

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η άσκηση δεν εξετάζει την ορθότητα των συλλογισμών αλλά την αντιστοίχιση συλλογιστικού επιχειρήματος-συλλογισμού της λογικής.

✓ 2. σελ. 129-130

i. επαγωγική

ii. γενικό/αφηρημένο

iii. παραγωγικά

iv. άμεσος

v. διαζευκτικός

vi. αναλογικός

vii. Τα συλλογιστικά επιχειρήματα

viii. Ένας διαζευκτικός συλλογισμός

1. σελ. 132

- α) Συμπέρασμα: Άρα, οι άνθρωποι που αγαπούν αληθινά είναι αγνοί κι ανιδιοτελείς.
- β) 1η προκείμενη: Η παιδική κακοποίηση συνήθως στιγματίζει εφ' όρου ζωής το θύμα.
- γ) 2η προκείμενη: Ο Χ δεν τήρησε τις προεκλογικές του υποσχέσεις.
- δ) 1η προκείμενη: Τα δημοκρατικά πολιτεύματα αναγνωρίζουν στον πολίτη όλα τα βασικά τους δικαιώματα.

2. σελ. 132-134

- α) x x x x ✓
- β) ✓ ✓ ✓ x x
- γ) ✓ ✓ ✓ x x
- δ) x x x x ✓

Ενδεικτικό περιεχόμενο συζήτησης-Διαπιστώσεις:

- α) **Αν ο πομπός δεν ήταν εθνικιστής, ώστε να μεθοδεύει την αμφισβήτηση της δημοκρατίας, αλλά ένας δημοκρατικός πολιτικός, θα έκρινε την άποψη αυτή μη ορθή, γιατί ταυτίζει τη δημοκρατία με την αναρχία και απορρίπτει συλλήβδην τη δημοκρατία, που ακόμη και σε περιπτώσεις που εκφυλίζεται από λαϊκιστές, εξακολουθεί να αναγνωρίζει δικαιώματα στους πολίτες και να είναι πιο ελεύθερο καθεστώς από εθνικιστικά απολυταρχικά καθεστώτα. Θα έθετε δε σκοπό της διακυβέρνησης του να προστατεύσει τη δημοκρατία από τους λαϊκιστές.**

Ένας οπαδός του αναρχισμού, από την άλλη, δε θα δεχόταν ότι ο αναρχισμός περιορίζει τις ελευθερίες, αλλά θα υποστήριζε ότι αφήνει τον πολίτη απόλυτα ελεύθερο και τον προστατεύει από την κεκαλυμμένη αδικία της δήθεν δημοκρατικής διακυβέρνησης των λαϊκιστών, αλλά και από τα φανατικά ανελεύθερα εθνικιστικά καθεστώτα.

Ένας οπαδός/ψηφοφόρος εθνικιστικού κόμματος θα θεωρούσε την άποψη ορθή και θα πείθονταν να ψηφίσει τον πομπό της άποψης αυτής, επικροτώντας την παρρησία του.

Ένας πνευματικός άνθρωπος, με βαθιά γνώση της πολιτικής, της ιστορίας, της οικονομίας, της ηθικής, τι θα πίστευε άραγε; Ο φίλος και το κορίτσι που απίστησαν ίσως θεωρούσαν αυτή τη θέση παραλογισμό που προέρχεται από πικρία και

πληγωμένο εγωισμό ενός ατόμου που αρνείται να παραδεχτεί ότι ο έρωτας δεν κάνει συμβιβασμούς κι ότι ο ερωτευμένος με το κορίτσι του φίλου του δεν του είπε ψέματα αλλά δεν είχε το θάρρος να του πει την αλήθεια, γιατί δεν ήθελε να τον πληγώσει. Ίσως μάλιστα ο φίλος αυτός να θεώρησε άδικο και μεροληπτικό τον μέχρι πρότινος φίλο του που ξέχασε όσα του πρόσφερε όλα αυτά τα χρόνια και διέκοψε μία φιλία χρόνων για ένα φλερτ.

- γ) Ο πωλητής μίας ανταγωνιστικής φαρμακοβιομηχανίας που επίσης παράγει φάρμακα για την καταπολέμηση της ημικρανίας, θα θεωρούσε σόφισμα ή τουλάχιστον υπερβολή την τόσο ενθουσιώδη παρουσίαση του καινοτόμου φαρμάκου και θα διέκοπτε ίσως τη συνεργασία με αυτό το φαρμακείο που υποτιμά τα προϊόντα του προωθώντας άλλα, ίσως με κάποιο όφελος...**
- δ) Μία αφελής κι ευκολόπιστη πελάτισσα θα θεωρούσε ορθό το επιχείρημα της πωλήτριας, ιδίως αν δεν γνώριζε τον ΕΟΦ και τους τρόπους έγκρισης ενός φαρμακευτικού προϊόντος που σε καμία περίπτωση δεν ταυτίζεται με το καλλυντικό.**

■ 3. σελ. 134

- α)** Η πρόοδος του πολιτισμού είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας του ανθρώπου να ζήσει καλύτερα σε όλα τα επίπεδα. Πιο συγκεκριμένα, ο πολιτισμός αναμφισβήτητα εξελίσσεται όταν ο άνθρωπος εξελίσσεται πνευματικά, δηλαδή μορφώνεται και διευρύνει έτσι τους ορίζοντες του, όχι μόνο τους πνευματικούς αλλά και τους ηθικούς. Αυτό σημαίνει ότι χάρη στις γνώσεις του παράγει επιστήμη και τεχνολογία, χάρη στις οποίες βελτιώνει τις συνθήκες της ζωής του, αλλά και αντιλαμβάνεται τους κώδικες κοινωνικής συμπεριφοράς, δηλαδή το νόημα της ευγένειας, της εντιμότητας, της ειλικρίνειας κ.τλ. Τέλος, συλλογίζεται γύρω από την έννοια του «ωραίου», όπως οι αρχαίοι Έλληνες, ώστε δημιουργεί τέχνη, επιλέγοντας έτσι την ψυχαγωγία παρά τη διασκέδαση. Μέσα από όλες αυτές τις κατακτήσεις του ο άνθρωπος βελτιώνει συνολικά την ποιότητα της ζωής του, δηλαδή εκπολιτίζεται.
- β)** Η τεχνολογία δεν μπορεί να υποκαταστήσει τον άνθρωπο. Αρχικά, ο άνθρωπος είναι ο δημιουργός κάθε τεχνικού επιτεύγματος. Αυτό σημαίνει ότι είναι εκείνος που θα μάθει να το χειρίζεται, θα έχει τις γνώσεις να το επισκευάσει, αν παρουσιάσει πρόβλημα στη λειτουργία του ή να το αντικαταστήσει με ένα πιο σύγχρονο επίτευγμα, εφόσον αυτό ξεπεραστεί όσο ο χρόνος κυλά κι οι ανάγκες του ανθρώπου πολλαπλασιάζονται κι αλλάζουν. Πώς λοιπόν ο άνθρωπος να υποκατασταθεί από τη μηχανή; Μία τέτοια θέση οδηγεί σε άτοπο.
- γ)** Η Τεχνητή Νοημοσύνη ενδέχεται να υποκαταστήσει τον άνθρωπο. Γνωρίζω ότι μια τέτοια σκέψη φαντάζει δυσόωνη, αλλά είμαι της άποψης ότι πρέπει να παραδεχτούμε πως η τεχνητή νοημοσύνη, ακριβώς χάρη στις απεριόριστες δυνατότητες της, μπορεί να ξεπεράσει τις ανθρώπινες. Ναι μεν το μηχάνημα (εξού και «τεχνητή») λειτουργεί βάσει δεδομένων που ο άνθρωπος του δίνει και τα οποία συνιστούν πνευματικές του

κατακτήσεις, το εμπνεύστηκε δε προκειμένου να ανακαλύψει σε σύντομο χρονικό διάστημα περισσότερες γνώσεις σχεδόν σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης έρευνας. Αυτό σημαίνει ότι ελάχιστοι άνθρωποι στον κόσμο μπορούν να συγκριθούν με τις «ικανότητες» που έχει η τεχνητή νοημοσύνη και, κατά συνέπεια, όλοι οι άλλοι θα υποκατασταθούν στις θέσεις εργασίας τους, γιατί δεν θα είναι πια αρκετά αποδοτικοί.

- δ) Ο νόμος απορρέει από την ανθρώπινη λογική. Ειδικότερα, ο νόμος είναι εκείνος που περιορίζει το ένστικτο του ανθρώπου, που κατά κανόνα είναι ζωώδες, δηλαδή βίαιο. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο έξω από την ανθρώπινη κοινωνία επικρατεί «ο νόμος της ζούγκλας», όπου «το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό», δηλαδή όλοι αποτελούν κίνδυνο για όλους. Στην ανθρώπινη κοινωνία, όμως, κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατόν να επιτραπεί από τη στιγμή που ο άνθρωπος αξιοποίησε τη νόηση και αυτή τον οδήγησε στην ηθική που υπαγορεύει την ισότητα, τον σεβασμό, τη δικαιοσύνη. Ο νόμος είναι, συνεπώς, η «φωνή» της ανθρώπινης λογικής που συνάδει με εκείνη της ηθικής συνείδησης και για αυτό πρέπει να γίνεται σεβαστός από όλους μας, εφόσον μας δικαιώνει και μας προστατεύει.
- ε) Ο αντιδημοκρατικός νόμος είναι έμπνευση μιας αυταρχικής απολυταρχικής εξουσίας που δεν σέβεται τα δικαιώματα των πολλών. Εύκολα αυτό μπορεί να γίνει αντιληπτό αν σκεφτούμε τι μας εξασφαλίζει ο δημοκρατικός νόμος, ο οποίος αναγνωρίζει σε κάθε άνθρωπο δικαιώματα, ανεξάρτητα από τη φυλή στην οποία ανήκει, τη θρησκεία όπου πιστεύει, την οικονομική του επιφάνεια. Ο αντιδημοκρατικός νόμος, αντίθετα, αμφισβητεί αυτή τη θεμελιώδη αρχή και στοχεύει στην εξυπηρέτηση μίας άρχουσας τάξης, ώστε να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματά της θα είναι πάντα περισσότερα από τα δικαιώματα της πλειοψηφίας που καταπιέζει. Επομένως, δεν μπορεί παρά ο αντιδημοκρατικός νόμος που αδικεί τους πολλούς κι ευνοεί εκείνους που ήδη υπερέχουν, να διαιωνίζει την απολυταρχία και την αδικία.

4. σελ. 134-135

1. α) ✓ β) ✓ γ) ✓ δ) ✓
2. α) x β) ✓ γ) ✓ δ) ✓
3. α) ✓ β) x γ) x δ) ✓

5. σελ. 135-137

- 1.α) προσωπική γνώμη β) δεν υπογραμμίζω, γιατί δεν είναι έγκυρη η πορεία της σκέψης, εφόσον γίνεται ένα λογικό άλμα σε αυτόν τον άμεσο/βραχυλογικό συλλογισμό γ) δεν υπογραμμίζω, γιατί δεν αληθεύει το αυθαίρετο συμπέρασμα που γενικεύει δίχως επαρκή στοιχεία δ) βεβιασμένη γενίκευση] → x στην ατελή επαγωγή
- 2.α) γενικώς παραδεκτή άποψη β) είναι έγκυρη η πορεία της σκέψης γ) αληθεύει ο συλλογισμός δ) είναι επιτρεπτή η γενίκευση] → ✓ στην τέλεια επαγωγή

3.α) προσωπική γνώμη **β)** είναι έγκυρη η πορεία της σκέψης **γ)** δεν υπογραμμίζω, γιατί δεν αληθεύει το συμπέρασμα που γενικεύει, ενώ στηρίζεται μόλις σε τέσσερα προσωπικά παραδείγματα που δεν επαρκούν για να χαρακτηρίσει τα εκατομμύρια των ανθρώπων που έχουν τον ρόλο του πατέρα **δ)** βεβιασμένη γενίκευση] → **χ** στην ατελή επαγωγή

■ 6. σελ. 137

α) Πρόκειται για κυριολεκτική αναλογία, εφόσον συγκρίνονται δύο γεγονότα, ένα του παρελθόντος κι ένα μελλοντικό που τίθεται ως ενδεχόμενο. Όσον αφορά στην ορθότητα αυτής της επαγωγής, αυτή **στηρίζεται σε γενικώς παραδεκτή άποψη που αληθεύει**, εφόσον, αν και δεν αναφέρεται, συνάδει με τις απόψεις πολλών επιστημόνων, στρατιωτικών και πολιτικών. **Τα στοιχεία που στηρίζουν την αναλογία δεν είναι, βέβαια, επαρκή**, καθώς γενικόλογα αναφέρεται ότι μία ενδεχόμενη χρήση πυρηνικών όπλων «θα επηρεάσει τη ζωή χιλιάδων ανθρώπων για πολλές γενιές», **κάτι που επιβεβαιώθηκε, ωστόσο, από την ιστορία. Ο συλλογισμός** συσχετίζει συναφή γεγονότα και παρατηρήσεις, χρήση πυρηνικών όπλων-ολέθρια αποτελέσματα, κι επομένως είναι **έγκυρος. Άρα, ο συλλογισμός είναι ορθός και η επαγωγή τέλεια.**

β) Ο συλλογισμός στηρίζεται σε μια μεταφορική αναλογία, εφόσον πρόκειται για παρομοίωση ενός ανθρώπου με μία μυθική/πλασματική φιγούρα της λογοτεχνίας και του κινηματογράφου: «Ο πατέρας της καλύτερης μου φίλης μου... σαν τον κόμη Δράκουλα στην ταινία». Ειδικότερα, η επαγωγή **συνιστά μία προσωπική γνώμη/ εμπειρία, απέναντι στην οποία -αρχικά τουλάχιστον- θα πρέπει να φανούμε επιφυλακτικοί.** Ο συλλογισμός είναι **έγκυρος**, αφού οι προκείμενες και το συμπέρασμα βρίσκονται σε άμεση συνάφεια. **Ως προς την αλήθεια του συλλογισμού, αυτή είναι δύσκολο να αξιολογηθεί, καθώς δεν γνωρίζουμε πόσο υποκειμενισμό κρύβει η συγκεκριμένη παρατήρηση. Ωστόσο, από μία πρώτη ανάγνωση, φαίνεται να έχει την αποδεικτική αξία ενός λογικού επιχειρήματος**, αφού το κοινό χαρακτηριστικό που επισημαίνεται, δηλαδή οι «τρομακτικές κραυγές», είναι κάτι που δικαιολογεί αυτή την ταύτιση, ιδίως από ένα ευαίσθητο άτομο, η οποία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «ο πατέρας της καλύτερης μου φίλης μου φαίνεται τόσο τρομακτικός». Επομένως, **η επαγωγή είναι μάλλον τέλεια κι ο συλλογισμός ορθός.** [Ασφαλώς, πάντως, στη συγκεκριμένη περίπτωση η οπτική γωνία του πομπού καθορίζει το βαθμό ευπιστίας αυτής της θέσης που ορισμένοι θα μπορούσαν να θεωρήσουν υπερβολή.]

Σημείωση: Ο δέκτης του μηνύματος θα πρέπει να προσέξει ότι η σύγκριση με τον κόμη Δράκουλα γίνεται για να δικαιολογηθεί το συμπέρασμα ότι ο πατέρας της φίλης είναι «τρομακτικός» κι όχι ότι είναι «επικίνδυνος», καθώς πουθενά δεν διατυπώνεται κάτι τέτοιο.

γ) Ο συλλογισμός στηρίζεται σε μία μεταφορική αναλογία, εφόσον τα παιδιά παρομοιάζονται με τα φυτά: «*Τα παιδιά είναι σαν τα φυτά που διατηρούμε στο σπίτι μας*». Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μία **προσωπική σύλληψη, η οποία όμως συνάδει**

με την άποψη των περισσότερων υγιών πνευματικά και ψυχικά ανθρώπων, καθώς και με τη γνώμη των ειδικών. Ο συλλογισμός είναι έγκυρος, καθώς οι προκείμενες σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους και με το συμπέρασμα: «Χρειάζονται και τα δύο φροντίδα και τις κατάλληλες συνθήκες για να αναπτυχθούν. Τα φυτά χρειάζονται... Έτσι και τα παιδιά χρειάζονται...» και ταυτόχρονα αληθής, καθώς προκείμενες και συμπέρασμα ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα. Κατά συνέπεια, η μεταφορική αναλογία έχει την αποδεικτική αξία ενός λογικού-ορθού επιχειρήματος κι, επομένως, οδηγεί σε τέλεια επαγωγή.

- δ) Η επαγωγή στηρίζεται σε μία μεταφορική αναλογία, καθώς ο εθισμός στα βιντεοπαιχνίδια εξισώνεται με αυτόν στα ναρκωτικά. Ειδικότερα, «τα βιντεοπαιχνίδια που αναπαριστούν τον πόλεμο αποδεικνύονται εθιστικά και ακατάλληλα για τα μικρά παιδιά και τους εφήβους...φονικό όπλο», άποψη η οποία, είναι προσωπική και δεν είναι έγκυρη, εφόσον τα ναρκωτικά σκοτώνουν πράγματι τους χρήστες, ενώ σε ένα βιντεοπαιχνίδι οι δολοφονίες των αντιπάλων είναι εικονικές. Συσχετίζονται, κατά συνέπεια, δύο εντελώς διαφορετικές καταστάσεις. Παρόμοια, ο συλλογισμός δεν είναι αληθής, εφόσον, αν και η πρώτη προκείμενη είναι αληθής, ότι δηλαδή και τα δύο είναι εθιστικά, το συμπέρασμα που προτάσσεται δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα: «Τα βιντεοπαιχνίδια που αναπαριστούν τον πόλεμο κάνουν τόσο κακό όσο και τα ναρκωτικά». Επομένως, η μεταφορική αναλογία δεν έχει την αποδεικτική αξία ενός λογικού επιχειρήματος, είναι δηλαδή ατελής και ο συλλογισμός δεν είναι ορθός, αλλά συνιστά έναν παραλογισμό της μητέρας που φοβάται την επίδραση των πολεμικών βιντεοπαιχνιδιών στο παιδί της.

1.4

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης (1)

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 138)

α) Λ β) Σ

γ) Σ δ) Σ

ε) Λ στ) Λ

ζ) Λ η) Σ

θ) Σ ι) = Λ (γιατί πρόκειται για παραγωγικό κι όχι επαγωγικό συλλογισμό)

1.4

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης (2)

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 139-142)

✓ 1. σελ. 139-141

1δ)

2δ)

3β) [Δεν είναι παραλογισμός, γιατί είναι ορθό, εφόσον η εθνική οικονομία πράγματι ζημιώνεται από την υπερχρέωση που προκαλεί η υπερβολή του φαινομένου. Δεν είναι σόφισμα, γιατί ο πομπός δεν έχει πρόθεση εξαπάτησης. Δεν πρόκειται για επαγωγή αλλά για παραγωγή.]

4β)

5γ) [Δεν αναφέρεται η πολιτισμική προσφορά της Αγγλίας. Πρόκειται ουσιαστικά για εθνικιστικό σόφισμα ή παραλογισμό αναλόγως της οπτικής γωνίας του πομπού.]

✓ 2. σελ. 141-142

α) Σ β) Σ γ) Λ δ) Σ [όποιο άλλο κι αν είναι το κίνητρο, εμπίπτει κατά κανόνα στη ματαιοδοξία] ε) Λ [μεταφορική ή αναλογία] στ) Σ [αληθείς προκείμενες και αληθές συμπέρασμα μπορεί να μην συσχετίζονται.] ζ) Σ η) Σ θ) Λ ι) Λ

✓ 1. σελ. 144-145

Διαφήμιση 1.

γ) [ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ],

i. [«όσα ταξίδια ονειρευόμαστε», «ΦΥΓΑΜΕΕΕ!»]

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δεν επιλέγουμε το Α, γιατί πρόκειται για κατάχρηση του συναισθήματος, εφόσον σκοπός είναι η πώληση του προϊόντος κι η πειθώ αυτοσκοπός και δεν επιλέγουμε το Β, γιατί δεν αναφέρονται στοιχεία που αποδεικνύουν ότι ο κινητήρας είναι οικονομικός.

Διαφήμιση 2. α) Α

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δεν χρησιμοποιούνται τεχνικές διαφημιστικής πειθούς λόγω της φύσης του προϊόντος: «φυσικό μεταλλικό νερό». Δεν υπάρχει κάποιο τέχνασμα εξαπάτησης.

Διαφήμιση 3. α) και γ) + i και ii

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Δεν επιλέγουμε το β, γιατί δεν χρησιμοποιείται χιούμορ. Επιλέγουμε i και ii, γιατί το ρόφημα δεν καθορίζει αν θα αποδοθεί σε κάποιον ο χαρακτηρισμός «ΠΑΝΤΑ ΔΥΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΝΙΚΗΤΟΣ».

■ 2. σελ. 146

1η διαφήμιση: αξιόπιστη [Αναφέρεται στη σύνθεση του αρώματος και παρά το ότι προφανώς δεν μπορούμε ποτέ να «γοητεύουμε τους πάντες», φαντάζομαι ότι πρόκειται όντως για μία αισθησιακή μυρωδιά.]

2η διαφήμιση: παραπλανητική και υπογραμμίζουμε τη φράση «Στη διαφήμιση εμφανίζεται ένας ηθοποιός με τη στολή ενός ηλεκτρολόγου και δηλώνει, κρατώντας τα εργαλεία του...». [Δεν επιτρέπεται από τον νόμο η κατάχρηση της αυθεντίας, ώστε να τοποθετηθεί στη θέση του υδραυλικού ένας ηθοποιός.]

3η διαφήμιση: αξιόπιστη [Γνωρίζω ότι υπάρχουν πολύ καλά φίλτρα που καθαρίζουν το νερό από τα φυτοφάρμακα.]

4η διαφήμιση: παραπλανητική και υπογραμμίζουμε τη φράση «Το απορρυπαντικό που καθαρίζει εύκολα και γρήγορα ακόμη και τους πιο δύσκολους λεκέδες στους 20°C». Εκτιμώ ότι δεν γίνεται ένας δύσκολος λεκές από λάδι να καθαρίσει «εύκολα και γρήγορα» σε τόσο χαμηλή θερμοκρασία.

✓ 3. σελ. 146-147

1η Διαφήμιση:

α) σχήμα υπερβολής [«για πάντα»]

β) σχήμα πολυσύνθετο [«μαζεύει εύκολα και γρήγορα τρίχες και σκόνη μόλις σε λίγα λεπτά και το σπíti σας»]

2η Διαφήμιση:

α) προστακτική σε β' ενικό

β) προσωποποίηση [της κούκλας]

γ) σχόλιο με στίξη που δηλώνει ενθουσιασμό [θαυμαστικά]

3η Διαφήμιση:

α) ασύνδετο σχήμα

β) νεολογισμοί [«θα σου δώσει τη δυνατότητα να βολτάρεις ατελείωτα», «Βιάσου να σπιντάρεις»]

γ) μεταφορά [«ανεβάζει» ταχύτητα]

1.5

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 148-149)

■ 1. σελ. 148

αφηγηματικό
ενημέρωση
διάλογο
αυθεντία
χιούμορ

✓ 2. σελ. 148-149

Προτρεπτική προστακτική σε β' ενικό: «Επισκέψου την Ελλάδα!... Δημιούργησε τον δικό σου μύθο... δες τους Κενταύρους»

Επαναλήψεις: «Εκεί...εκεί...εκεί...», «μύθο...μύθο»

Επιφωνηματικές φράσεις που μεταφέρουν ενθουσιασμό: «...οι αναμνήσεις μένουν για πάντα!», «Δημιούργησε τον δικό σου μύθο, ανάμεσα σε χωριά χαμένα στον χρόνο και χρυσαφένιες αμμουδιές! «Το ταξίδι στον μύθο ξεκινά!»

Μεταφορική χρήση του λόγου που εγείρει συναισθήματα: «όπου ο μύθος και η πραγματικότητα συνυφαίνονται μοναδικά», «χρυσαφένιες αμμουδιές»

Ειδυλλιακές εικόνες: «εκεί όπου η θάλασσα αγκαλιάζει τις αισθήσεις», «ανάμεσα σε χωριά χαμένα στον χρόνο και χρυσαφένιες αμμουδιές! Περιηγήσου στις ομορφιές της Ελλάδας και δες τους Κενταύρους να χάνονται στα δάση, τους θεούς να κρύβονται στα ηλιοβασιλέματα...»

Ουσιαστικά με συναισθηματικά φορτισμένη σημασία: «μύθο...ομορφιές»

Χρήση οριστικού άρθρου που τονίζει τη μοναδικότητα της τουριστικής εμπειρίας: «Δημιούργησε τον δικό σου μύθο, ανάμεσα σε χωριά χαμένα στον χρόνο...»

1. σελ. 150

Σημείωση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να επιλέξουν 5 διαφορετικά χαρακτηριστικά ακόμη κι αν ανήκουν στον ίδιο τρόπο ή τεχνική πολιτικής πειθούς. Η άσκηση δίνει τη δυνατότητα για συζήτηση στην τάξη, υπό την προσεχτική-αντικειμενική και διακριτική καθοδήγηση του εκπαιδευτικού, τη συλλογή πληροφοριών για πρόσωπα, πράγματα, γεγονότα της εποχής διακυβέρνησης του πομπού. Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι το κέντρο αυτής της διδακτικής πράξης, ώστε να συνδυάσουν πληροφορίες, να οξύνουν την κρίση τους, να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα ως ενεργοί πολίτες.

- **Επίκληση στο ήθος του πομπού με:** α) τη χρήση α' ενικού ρηματικού προσώπου που συνοδεύεται από το ουσιαστικό «ευγνωμοσύνη», που έχει θετική σημασία: «Νιώθω βαθιά ευγνωμοσύνη», β) ρήμα σε α' ενικό ρηματικό πρόσωπο που δίνει έμφαση στον ηθικό χαρακτήρα του πομπού: «Σέβομαι όσους επέλεξαν κάτι διαφορετικό, σέβομαι την αγωνία και το άγχος τους». γ) Ρηματικές φράσεις που δηλώνουν υπόσχεση και συνάμα ηθικό χρέος του πολιτικού να τιμήσει την εμπιστοσύνη του λαού που τον ψήφισε αλλά και να δώσει έμφαση στον ηγετικό του ρόλο: «Θα αφιερώσω τον χρόνο και την ενέργειά μου για να φανώ αντάξιος της εμπιστοσύνης σας... Θα υπερασπιστώ τη Γαλλία και τις φιλοδοξίες της. Θα υπερασπιστώ την Ευρώπη... Θα εργαστώ για να ξαναχτίσω τις γέφυρες μεταξύ της Ευρώπης και εκείνων που έφτιαξαν την Ευρώπη», «Ευθύνη μου είναι να ενώσω... Θα αγωνιστώ με όλες μου τις δυνάμεις απέναντι στους διχασμούς...». κ τλ.

Επικοινωνιακό αποτέλεσμα: Με αυτόν τον τρόπο και τα μέσα πειθούς ο πομπός κερδίζει την εμπιστοσύνη του δέκτη-λαού και καταξιώνεται στη συνείδησή του ως υπεύθυνος, αποφασιστικός, άξιος να κυβερνήσει τη χώρα.

- **Ρητορεία/Ρητορικά τεχνάσματα:** α) επαναλήψεις λέξεων-φράσεων: «Να αντιμετωπίσω τις ανισότητες και μορφές διάκρισης. Να αντιμετωπίσω την ευημερία του έθνους μας». «Θα υπερασπιστώ τη Γαλλία και τις φιλοδοξίες της. Θα υπερασπιστώ την Ευρώπη...», β) έντονες σημασιολογικά λέξεις-φράσεις: «Τα κοινά μας πεπρωμένα», «Τον ευρωπαϊκό πολιτισμό μας που μπορεί να πάει μπροστά τις αξίες μας».

Επικοινωνιακό αποτέλεσμα: Με αυτήν την τεχνική ο πολιτικός λόγος αποκτά ένταση και ρητορικό στόμφο, ελκύνοντας την προσοχή και το ενδιαφέρον του δέκτη, τον οποίο προσπαθεί να εντυπωσιάσει.

- **Επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη:** α) χρήση α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου που στοχεύει να συγκινήσει τους δέκτες: «Τα κοινά μας πεπρωμένα. Τον ευρωπαϊκό

πολιτισμό μας που μπορεί να πάει μπροστά τις αξίες μας».

Επικοινωνιακό αποτέλεσμα: Με αυτόν τον τρόπο και τα μέσα πειθούς ο πομπός δημιουργεί ένα ευχάριστο και θετικό απέναντι του κλίμα, καθώς επιδιώκει να ενωθεί με τον λαό του, ιδίως εφόσον πρόκειται για την πρώτη ομιλία του ενώπιον του κατόπιν της εκλογής του.

- **Προπαγάνδα:** α) **Κατάχρηση του συναισθήματος-φόβος:** να ενώσω όλους τους άντρες και τις γυναίκες απέναντι στις προκλήσεις που έχουμε μπροστά μας. Θα αγωνιστώ με όλες μου τις δυνάμεις απέναντι στους διχασμούς που μας υπονομεύουν και μας κάνουν ζημιά». β) **διαστρέβλωση της σημασίας των λέξεων και των γεγονότων, εφόσον δηλώνει ότι θα σεβαστεί και θα ακούσει διαφορετικές απόψεις και την αγωνία του λαού του, θα αντιμετωπίσει τις ανισότητες, κάτι που εκ των υστέρων δεν τήρησε, εφόσον απαξίωσε εκατομμύρια πολίτες που διαμαρτύρονταν ενάντια στην πολιτική λιτότητας στη Γαλλία, συμμετέχοντας στο κίνημα πολιτικής διαμαρτυρίας «Τα κίτρινα γιλέκα» :** «Σέβομαι όσους επέλεξαν κάτι διαφορετικό, σέβομαι την αγωνία και το άγχος τους. Είμαι έτοιμος να σας ακούσω. Να αντιμετωπίσω τις ανισότητες και μορφές διάκρισης».

Επικοινωνιακό αποτέλεσμα: Με αυτήν την τεχνική προκαλεί εκ των προτέρων ένα κλίμα φόβου και καχυποψίας απέναντι σε εκείνους που σκοπεύει να πολεμήσει με την πολιτική που θα ασκήσει, να φανεί ενωτικός και συνάμα καταδεικτικός δημοκρατικός.

■ 2. σελ. 150-151

- **Διαστρέβλωση της σημασίας του ειδικού-επιστημονικού όρου «θεωρία»** (Η “ρατσιστική θεωρία” δίνει προεξάρχουσα θέση στις διάφορες πρωταρχικές ράτσες της ανθρωπότητας...») που στηρίζεται σε αντικειμενική έρευνα, διασταύρωση αδιάσειστων επιστημονικών στοιχείων και επαληθεύεται πειραματικά. **Προβολή μίας λέξης που επινόησαν οι Ναζί για να «αποδείξουν» την ανωτερότητα της φυλής τους, ως ειδικού όρου:** «Ο πολιτισμός και η καλλιέργεια της ανθρωπότητας πάνω σε τούτον τον πλανήτη είναι αδιάσπαστα δεμένα με την ύπαρξη του Άριου».
- **Σοφίσματα** που αποδεικνύονται αναληθή και στοχεύουν στην πόλωση και τη χειραγώγηση του λαού, ώστε να δικαιολογηθούν απάνθρωπες πράξεις εναντίον ορισμένων κοινωνικών ομάδων, αλλά και να πειστεί ο γερμανικός λαός ότι είναι ανώτερος και πρέπει να κυριαρχήσει, επομένως και να θυσιαστεί πολεμώντας. («...να παραχωρεί τη νίκη στον καλύτερο και στον πιο δυνατό και να δέχεται την υποταγή των κακών και των αδύναμων...Βλέπει και δέχεται όχι μόνο τη διαφορετική αξία ανάμεσα στις ράτσες, αλλά και τη διαφορετική αξιολόγηση των ατόμων. Μέσα από τη μάζα ξεπηδά, για τη “ρατσιστική” θεωρία, η αξία της προσωπικότητας που μόνον αυτή μπορεί να ενεργήσει ως μια οργανωμένη δύναμη απέναντι στον εξολοθρευτή μαρξισμό».)
- **Μακροπερίοδος λόγος που δυσκολεύει την παρακολούθηση και λογική επεξεργασία των συλλογισμών του πομπού:** «Αλλά δεν μπορεί ν’ αναγνωρίσει δικαίωμα ύπαρξης σε μια οποιαδήποτε ηθική, όταν αυτή προδιαγράφει έναν κίνδυνο για την επιβίωση της ράτσας

που πρεσβεύει μιαν άλλη, υψηλότερη ηθική, γιατί, σ' έναν κόσμο που θα προέρχεται από την επιμιξία και την εξάπλωση του νέγρικού στοιχείου, όλες οι ανθρώπινες αντιλήψεις για την ομορφιά και την ευγένεια, καθώς και κάθε ελπίδα για ένα ιδανικό μέλλον της ανθρωπότητάς μας θα χάνονταν για πάντα».

- **Κατάχρηση του συναισθήματος του φόβου και του μίσους**, ώστε να εκμεταλλευτεί συναισθηματικά τους δέκτες που θα χρησιμοποιήσει ως πολεμικές μηχανές ενάντια σε δήθεν ξένες απειλητικές δυνάμεις από τις οποίες τάχα κινδυνεύει: «*Η εξαφάνιση ή μείωση της δύναμής του θα οδηγήσουν σε μια επιστροφή πάνω σ' αυτήν τη Γη των σκοτεινών πέπλων της εποχής των βαρβάρων*».

■ 3. σελ. 151-152

Επίκληση στο ήθος του πομπού: α) **χρήση α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου** με το οποίο αναφέρεται ουσιαστικά στην κυβέρνηση την οποία εκπροσωπεί και ιδίως στο προσωπικό πολιτικό της έργο, εφόσον ηγείται του Υπουργείου Εσωτερικών: «*Επιδιώκουμε να ενισχύσουμε την εμπιστοσύνη... Σηματοδοτούμε την αλλαγή νοοτροπίας... που θέλουμε να ξαναχτίσουμε με τους πολίτες*». β) **Φράσεις με θετική σημασία (επίθετα, ουσιαστικά) που χαρακτηρίζουν το θετικό πολιτικό της έργο:** «*αλλαγή νοοτροπίας*», «*ποιοτική εξυπηρέτηση*», «*διαφάνεια και αξιοκρατία*». γ) **ρηματική φράση που δηλώνει ηθική δέσμευση του πολιτικού απέναντι στους πολίτες:** «*Να είναι βέβαιοι, όλες και όλοι, ότι σεβόμαστε...*»

Ρητορεία: α) **επαναλήψεις λέξεων με θετική σημασία:** «*τη σχέση... σεβόμαστε τα χρήματα του φορολογούμενου, σεβόμαστε την ανάγκη τους για ποιοτική εξυπηρέτηση, σεβόμαστε την απαίτησή τους...*» β) **ασύνδετο κλιμακωτό σχήμα που δίνει έμφαση στο ενδιαφέρον του πομπού για τον δέκτη-λαό:** «*σεβόμαστε τα χρήματα του φορολογούμενου, σεβόμαστε την ανάγκη τους για ποιοτική εξυπηρέτηση, σεβόμαστε την απαίτησή τους για διαφάνεια και αξιοκρατία*». γ) **έντονες σημασιολογικά φράσεις:** «*όλες και όλοι*», «*απαίτησή τους για...*».

Σημείωση: Στο τελευταίο ερώτημα δεν δίνεται ενδεικτική απάντηση, καθώς ο λόγος ανήκει στους μαθητές και τις μαθήτριες και δεν υπάρχουν λάθος απαντήσεις, εφόσον η θέση τους στηριχτεί σε επιχειρηματολογία.

1.6

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 153-154)

- 1 δ)
- 2 α)
- 3 γ)
- 4 β)
- 5 ε)

1. σελ. 156-157

Το κείμενο έχει αυστηρή δομή και, πιο συγκεκριμένα, τριμερή οργάνωση, δηλαδή οργανώνεται σε τρία μέρη. Αρχικά, ξεκινά με τον περιγραφικό πρόλογο, όπου αποδίδονται τα γενικά χαρακτηριστικά («ειδοποιός διαφορά») των «ευφυών» ατόμων: «Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με μία άλλη ομάδα ατόμων που παρουσιάζουν στη νοημοσύνη σημαντική απόκλιση από το μέσο-φυσιολογικό, τα άτομα με ανώτερες νοητικές ικανότητες». Στο κλείσιμο της εισαγωγής αναφέρονται σύντομα διάφοροι χαρακτηρισμοί που τους έχουν αποδοθεί καθώς και η επικρατούσα στη χώρα μας «ευφυή» που αποτελεί και την οριστέα έννοια. Έπειτα, σε μία μεταβατική ενότητα του κειμένου ακολουθεί ένα ερμηνευτικό μέρος, όπου αναφέρονται αναλυτικά οι διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις-ερμηνείες γύρω από τα άτομα αυτά: «Ο Terman, ο οποίος για πολλά χρόνια επιδόθηκε, πρώτος, στη μελέτη των ευφυών, χρησιμοποίησε στις έρευνές του ως κριτήριο έναν τέτοιο ψυχομετρικό δείκτη, το νοητικό πηλίκο. Η χρήση όμως, ως μοναδικού κριτηρίου, ενός αριθμητικού δείκτη προκάλεσε νωρίς πολλές διαφωνίες κι αντιρρήσεις... Αντιρρήσεις, επίσης, υπάρχουν κι ως προς το είδος των πνευματικών ικανοτήτων που αξιολογούνται με τις συνήθεις κλίμακες νοημοσύνης... περιλαμβάνουν ερωτήσεις που μετρούν ειδικές ικανότητες, όπως τη μουσική ικανότητα, την καλλιτεχνική προδιάθεση, την πρωτοτυπία και τη δημιουργική σκέψη, τις ηγετικές ικανότητες κ.τ.ο.». Τέλος, στο κύριο σώμα του κειμένου ακολουθεί το αποδεικτικό μέρος όπου ο συγγραφέας-ειδικός τοποθετείται με λογικά επιχειρήματα και τεκμήρια στο ζήτημα που εξετάζει, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην έγκαιρη αξιολόγηση του παιδιού («Τα ευφυή παιδιά πρέπει να επισημανθούν νωρίς... αν το παιδί είναι ευφυές ή όχι.») και στην ανατροφή του, επισημαίνοντας και σφάλματα που γίνονται σχετικά από γονείς και δασκάλους: «Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι τόσο οι γονείς όσο και οι δάσκαλοι λαμβάνουν... αποστροφή για το σχολείο και για τη μάθηση.») Το αποδεικτικό μέρος του κειμένου αποσπάσματος κλείνει με τον επίλογο, όπου ο συγγραφέας καταλήγει σε ένα γενικό συμπέρασμα για την έγκαιρη διάγνωση του ευφυούς παιδιού: «Για να εξασφαλιστεί μια έγκυρη επισήμανση των ευφυών, είναι απαραίτητο... χορηγούνται από ειδικά εκπαιδευμένο ψυχοδιαγνωστικό-σχολικό ψυχολόγο».

2. σελ. 158

ειδικοί όροι: άτομα με ανώτερες νοητικές ικανότητες, ο όρος «ευφυή» άτομα, ψυχομετρικές κλίμακες γενικής νοημοσύνης, υψηλός δείκτης νοημοσύνης, νοητικό πηλίκο, Οι απλώς ευφυείς, οι εξαιρετικώς ευφυείς και οι μεγαλοφυείς, συναισθηματική ανωριμότητα, κοινωνική προσαρμογή κ.τλ.

τεκμήρια:

αυθεντίες: «Ο Terman, ο οποίος για πολλά χρόνια επιδόθηκε, πρώτος, στη μελέτη των ευφυών, χρησιμοποίησε στις έρευνές του ως κριτήριο έναν τέτοιον ψυχομετρικό δείκτη, το νοητικό πηλίκο». // «Διαφωνία προέκυψε μεταξύ των ειδικών ως προς το κατώτερο όριο νοητικού πηλίκου, το οποίο θα διαχώριζε τους ευφυείς από τον υπόλοιπο πληθυσμό».

Επιστημονικά αριθμητικά δεδομένα που σχετίζονται με τον δείκτη νοημοσύνης: «Σήμερα, ως διαχωριστικό όριο για να χαρακτηριστεί ένα άτομο «ευφύες», λαμβάνεται το νοητικό πηλίκο 115 [μία (1) τυπική απόκλιση άνω του μέσου όρου 100]».

Ορίζεται η έννοια «ευφύες» άτομο στην 1^η παράγραφο του κειμένου: «Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με μία άλλη ομάδα ατόμων που παρουσιάζουν στη νοημοσύνη σημαντική απόκλιση από το μέσο-φυσιολογικό, τα άτομα με ανώτερες νοητικές ικανότητες... Από τις ποικιλώνυμες αυτές ονομασίες, ο όρος «ευφυή» άτομα τείνει να επικρατήσει στη χώρα μας».

Απόρσωπο ύφος και αντικειμενικός τόνος που επιτυγχάνεται με:

α) αναφορική γλώσσα: 2^η παρ. «Διαφωνία προέκυψε μεταξύ των ειδικών ως προς το κατώτερο όριο νοητικού πηλίκου, το οποίο θα διαχώριζε τους ευφυείς από τον υπόλοιπο πληθυσμό». // 3^η παρ. «Τα ευφυή παιδιά πρέπει να επισημανθούν νωρίς –από την προσχολική ηλικία– γιατί, αν παραμεληθούν για αρκετό χρόνο, κάθε μετέπειτα προσπάθεια για την πλήρη ανάπτυξη κι αξιοποίηση των ιδιαίτερων ικανοτήτων τους γίνεται λιγότερο αποτελεσματική». // 5^η παρ. «Πρέπει, όμως, να σημειωθεί ότι τόσο οι γονείς όσο και οι δάσκαλοι λαμβάνουν ως μόνο κριτήριο τη σχολική επίδοση του παιδιού. Το κριτήριο, όμως, αυτό δεν είναι για όλες τις περιπτώσεις έγκυρο· γιατί, πολλά ευφυή παιδιά παρουσιάζουν μειωμένη επίδοση, η οποία οφείλεται σε συναισθηματική ανωριμότητα ή σε δυσκολίες στην κοινωνική προσαρμογή».

β) παθητική σύνταξη: 1^η παρ. «Τα άτομα αυτά έχουν κατά καιρούς αποκληθεί «ταλαντούχα» // 2^η παρ. «Σήμερα, ως διαχωριστικό όριο για να χαρακτηριστεί ένα άτομο «ευφύες», λαμβάνεται το νοητικό πηλίκο 115 [μία (1) τυπική απόκλιση άνω του μέσου όρου 100] και, παράλληλα, έχουν οριστεί τρεις βαθμίδες-κατηγορίες ευφυών...» // 3^η παρ. «Τα ευφυή παιδιά πρέπει να επισημανθούν νωρίς –από την προσχολική ηλικία– γιατί, αν παραμεληθούν...» // 5^η παρ. «Πρέπει, όμως, να σημειωθεί...»

3. σελ. 159-160

α) Στοιχεία περιεχομένου που αποδεικνύουν ότι το επιστημονικό κείμενο προσπαθεί να πείσει:

- Το κείμενο αφορμάται από το συμπέρασμα μιας επιστημονικής μελέτης, προκειμένου να πείσει τους δέκτες ότι η πρόοδος που έχει συντελεστεί στον τομέα της επιστημονικής και τεχνικής προόδου είναι μεγάλης: «Όπως αναφέρθηκε στην παρούσα μελέτη, τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια ραγδαία επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος. Μεγάλη πρόοδος έγινε και από την πλευρά της γενετικής τεχνολογίας».
- Για την επίτευξη του ίδιου στόχου αναφέρονται επιστημονικά δεδομένα-γεγονότα: «Οι επιστήμονες κατάφεραν όχι μόνο να αποκωδικοποιήσουν το ανθρώπινο γονιδίωμα

και να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητά του, αλλά και να ανακαλύψουν τη μέθοδο της κλωνοποίησης».

- Χρησιμοποιούνται παραδείγματα χρήσης της κλωνοποίησης και αναφέρονται οι τρεις εφαρμογές της, προκειμένου να αποδειχτεί η ωφέλεια αυτής της ανακάλυψης για το κοινό: «...η μέθοδος της κλωνοποίησης απέκτησε αρκετές εφαρμογές, όπως, για παράδειγμα, η κλωνοποίηση των κυττάρων... Ακόμη, η κλωνοποίηση εφαρμόζεται στην παραγωγή ζώων, στις αγροκαλλιέργειες, στις μεταμοσχεύσεις, στον εφοδιασμό τροφίμων, στην κυτταρική θεραπεία με βλαστοκύτταρα, στην απόκτηση τέκνων από στείρα ζευγάρια, στην έρευνα και στα πειράματα, στην κλωνοποίηση γονιδίων γήρανσης και μακροβιότητας κ.ά. Η κλωνοποίηση διακρίνεται στη θεραπευτική και στην αναπαραγωγική...»
- Στην τελευταία παράγραφο η συγγραφέας προσπαθεί να αποδείξει με επιστημονικά δεδομένα ότι η χρήση παρόμοιων με την κλωνοποίηση ανακαλύψεων ελλοχεύει κινδύνους-επιπτώσεις, όπως τη θνησιμότητα των εμβρύων και διλήμματα βιοηθικής: «Αναμενόμενη ήταν και η δημιουργία επιπτώσεων μέσω της μεθόδου της κλωνοποίησης. Η αποτυχία της μεθόδου εστιάζει κυρίως σε γενετικούς και επιγενετικούς λόγους... Το ποσοστό θνησιμότητας των εμβρύων είναι υψηλό κυρίως κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής τους και κατά τη διάρκεια της κύησης. Πέραν των παθολογικών επιπλοκών και προβλημάτων, αρκετά είναι και τα βιοηθικά διλήμματα που προκύπτουν...».

β) Γνωρίσματα μορφής που αποδεικνύουν τη σαφήνεια και αντικειμενικότητα του επιστημονικού λόγου είναι:

- **Ο ορισμός της κλωνοποίησης στην 1^η παράγραφο:** «Η κλωνοποίηση είναι μια διαδικασία δημιουργίας αντιγράφου με το ίδιο γενετικό υλικό. Μπορεί να γίνει είτε με ένα μόριο είτε με ένα γονίδιο, ένα κύτταρο ή έναν πολυκύτταρο οργανισμό». **Ο ορισμός αυτός επεκτείνεται και συμπληρώνεται στη 2^η παράγραφο όπου αναφέρονται οι εφαρμογές της κλωνοποίησης:** «Η κλωνοποίηση διακρίνεται στη θεραπευτική και στην αναπαραγωγική...».
- **Φράσεις που δηλώνουν ότι η συγγραφέας αντιμετωπίζει αντικειμενικά τη σχετική βιβλιογραφία:** «Ύστερα από αυτήν τη δημοσίευση, οι απόψεις και τα συμπεράσματα για την κλωνοποίηση δίχασαν την παγκόσμια κοινότητα. Ωστόσο, η μέθοδος της κλωνοποίησης απέκτησε αρκετές εφαρμογές...», «Ο όρος βιοηθική αποδίδεται το 1971 στον πατέρα της βιοηθικής Van Rensselaer Potter στη Νέα Υόρκη στο βιβλίο του *Bioethics: a Bridge to the Future*. Αναφέρεται στη βιοηθική... Ο ορισμός αυτός δεν αποδίδει την έννοια της βιοηθικής σήμερα, αλλά μια προσέγγισή της».
- **Λέξεις-φράσεις που δείχνουν με σαφήνεια τη στάση της συγγραφέως απέναντι στο θέμα:** «Μεγάλη πρόοδος έγινε...» «...να συνειδητοποιήσουν τη σπουδαιότητά του...», «Αναμενόμενη ήταν και η δημιουργία επιπτώσεων...»

1.7

Χρονομετρημένο Τεστ Αξιολόγησης

Ενδεικτικές Απαντήσεις (σελ 162-165)

- α) ii. iii. iv. v.
- β) i. ii. iii. v.
- γ) i. iii. iv.